

Fajpusztulás
Leleményes verebek
Nyár

Madárhatározás: Rövidkarmú- és hegyi fakusz. A két fakusz elkülönítése nem könnyű. A karom hosszának különbségét jobbra még távcsővel sem tudjuk érzékelni. Némi segítséget jelenthet, ha tudjuk, hogy mikor melyik fajra számíthatunk az adott területen. A hegyi fakusz középhegységeink szórványos fészkelője, míg a rövidkarmú fakusz középhegységeinken kívül alacsonyabb hegy- és dombvidéken, de parkokban, ligetekben, ártéri területeken is költ. Költési időn kívül azonban ezeken a területeken a hegyi fakusszal is találkozhatunk.

barnásabb, piszkosabb szemöldöksáv

hosszabb csőr

Hegyi fakusz

fehér szemöldöksáv

rövidebb csőr

rövidebb hátsó karom

barnás árnyalat a testoldalon

fehér petty az evezőtollak végén

egyenletesen kanyarodó 'Z' betű a szárnytollakon

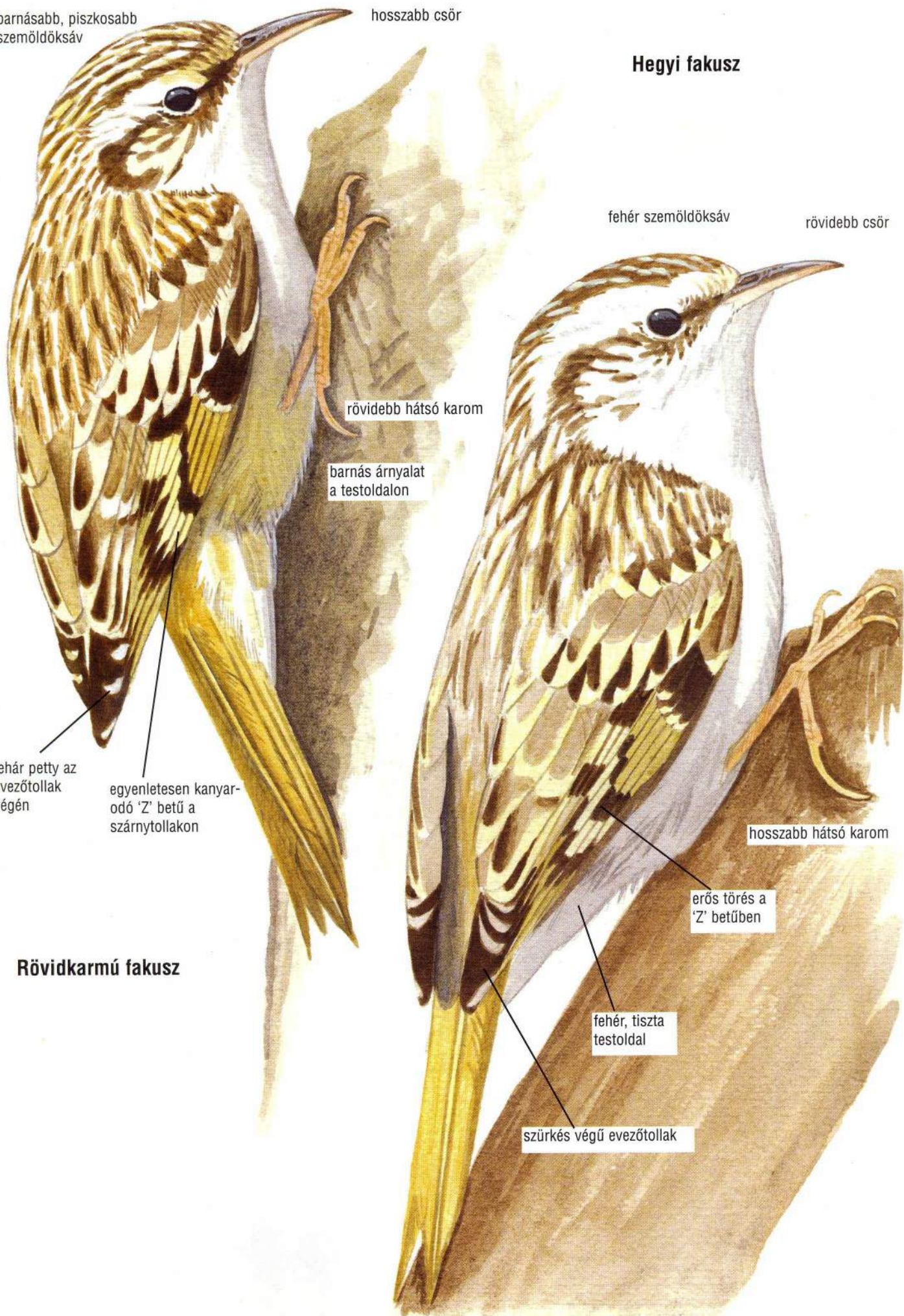
Rövidkarmú fakusz

hosszabb hátsó karom

erős törés a 'Z' betűben

fehér, tiszta testoldal

szürkés végű evezőtollak

Madárles

1926 őszén egy Max Nicholson nevű fiatalember eljutott Oxfordba. Tudományos területe a történelem volt, de szenvedélye a madarak, és hamarosan csatlakozott az újonnan alakult Oxfordi Madár-társasághoz. Ellentétben a "Brideshead Set"-nek hedonisztikus viselkedésével, összejöveteleik végtelen sorozatával, előkelő báljaikkal, komoly társaság voltak, gyakran hajnaltól sötétedésig gondos és alapos megfigyeléseket végeztek a madarak viselkedésével kapcsolatban.

Ma, közel 80 évvel később látható, hogy ezeknek az úttörőknek az eredményei sokkal tovább fennmaradtak, mint örömhajhász kortársaiké. 1928-ban Nicholson és madarász-társai készítették az első átfogó felmérést, amit valaha is végeztek egy költő madárról, a szürke gémről.

A következő háromnegyed évszázadban felmérték, megszámozták, megfigyelték Nagy-Britannia madárvilágát, jobban mint bárhol a világon egy ehhez hasonlítható madárfaunát. Még mindig sok mindent meg kell tudnunk, de rengeteg ismeretünk Max Nicholson látásában és életművében gyökerezik.

Szomorú, de Max áprilisban meghalt valamivel több mint egy év híján 100 évesen. Szerencsés voltam, hogy többször találkoztam vele, és mindig azt éreztem, mint ha visszafelé utaztam volna az időben. Gyakran hivatkozott a XX. századi ornitológia nagy alakjai közül néhányra, mint a "fiatal Peter Scott", vagy "az a fiatal kolléga, James Fischer". Csak úgy véletlenül említette, hogy "egy könyv, amit 1926-ban írtam", vagy az idő tájt, mikor Edward Grey-vel találkozott – Anglia leghosszabb ideig hivatalban lévő külügyminisztere és a "Charm of the Birds" szerzője. ("madarak bája").

Max az ornitológián kívül is teljes és változatos életet élt: Herbert Morrison** magántitkáraként, és mint magas rangú köztisztviselő Churchill-lel a háború után, a jaltai és a potsdami békekonferencián.

Ami a legmeghatóbb volt, beszélt az 1914-es emlékeiről, amikor 10 éves fiú-

ként Portsmouth-ban látta a háborúba tartó fiatalemberek menetoszlopait. Amint ma tudjuk, oly sokuk soha nem tért vissza. Ez a tragédia formálta egész életmenetét, juttatta arra az elhatározásra, hogy elvesztésükért kárpótlásként egy jobb világ megteremtésében segítkezzen. A XX. század természetvédelmének atyjaként feltétlenül erre törekedett.

Ugyanazon a héten, amikor Max Nicholson meghalt, a XX. századi ornitológia egy másik óriása is távozott. A körülbelül egy évvel fiatalabb Guy Mountfort életének 97 éve csaknem hasonló teljesítményekben bővelkedett. Ő vezette az első nagy madarász expedíciót Európába, amint erről inspiráló sorozatában, a "Portrait" könyveiben ír. Társ-szerzője (Roger Peterson-nal és Phil Hollom-mal) a legendás Field Guide to the Birds of Britain and Europe-nak (Európa madarai, Gondolat, 1969.); létrehozta a tigrisek védelmében az Operation Tigert-t, amely segítette megakadályozni ennek a pompás állatnak a kipusztulását.

Max Nicholson és Guy Mountfort igazi nagy emberek voltak, akik harcoltak a föld élővilágának elpusztítása ellen, és őket követő generációkat lelkesítettek, hogy hasonlóan cselekedjenek. De számomra a legfontosabb örökség a madármegfigyelés iránti egyszerű lelkesedésük. Hogy minden munkájuk mellett bizottságokban, konferenciákon, expedíciók szervezésekor és könyvek írásakor sem Max, sem Guy nem felejtették el, hogy végül is azért figyeljük a madarakat, mert az élvezetet és örömet nyújt számunkra.

**Forrás Guardian, Stephen Moss
Fordította: Koffán Tamás**

**A két világháború között Oxfordban, fiatal, arisztokratikus társadalmi formáció (lásd Evelyn Wough regényeiben)*

*** Az angol politikai élet prominens alakja, a II. világháború után miniszterelnök-helyettes.*

Tartalom:

- 2 **A szürkemarhától a szürkemarháig Fenékpusztán**
Palkó Csaba
- 3 **Fajpusztulás**
Dorogman László
- 4 **Ózd környéki krónikák 2002**
Katona Csaba
- 6 **ÉRDEKESSEGEK**
- 7 **Zsugorodó madárpopulációk Németországban**
Dorogman László
- 8 **A Soroksári Botanikus Kert madárvilága**
Lukács Attila
- 10 **POSTALÁDA**
Mi így ünnepeltük... Levél Szabó Szilárdnak!
- 11 **Madárpusztulás az országotak mentén**
Engi László
- 12 **MME HÍREK**
Tisztelt Madarász barátaim...
Dr. Tardy János
- 13 **Barabási madárvo-nulás-kutató és gyűrűző tábor!**
- 14 **Bemutatkozik...**
Kovács Gyula
- 15 **Gratulálunk!**
- 16 **MADÁRBARÁTKERT**
"Madarak és fák napja"
Nagy Sándor
- 17 **A Madárbarát kertekről**
Schmidt Egon
- 19 **CSIPOGÓ**
- 21 **KÖNYVESPOLC**
A címlapon kövirigó
Szeley Szabó László felvétele.

Főszerkesztő:

Péchy Tamás

Kiadja:

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)

<http://www.mme.hu>

Telefon: 1/275-6247

Fax: 1/275-6267

Szerkesztőség:

2345 Apaj, Platán sor 1.

E-mail: madartav@elender.hu

A lap elektronikus változata:

<http://www.madartavlat.hu>

ISSN 1217-7156

A szürkemarhától a szürkemarháig Fenékpusztán

Palkó Csaba

Egyedülálló nemzeti kincsünk a Balaton. A tó környezetében már ritka a természetes partszakasz. Az egyik ilyen kiemelkedő jelentőségű terület Fenékpuszta és partvidéke a Zala folyó és a Csókakői patak torkolata között. Az utóbbi évtizedekben, amióta a Kis-Balaton helyreállítási folyamata elkezdődött, felértékelődött a terület természetvédelmi jelentősége, hiszen összeköttetést biztosít a Kis-Balaton és a Balaton természeti értékei között. Ennek eredményeként 1986 decemberétől védelem alá került a terület, a Kis-Balaton Tájvédelmi Körzet, majd 1997 novemberétől a Balaton-felvidéki Nemzeti Park részeként. Fenékpuszta a 19. században állatlennyésztéséről volt híres. Az ott legelő magyar szürkemarha gulya a Festetics család tulajdonát képezte, korának legnagyobb létszámú és legjobb minőségű gulyája volt, ezt örökíti meg a keszthelyi Festetics Kastélymúzeumban látható festmény. A II. világháború után 1983-ig legeltettek szarvasmarhákat a területen, majd a legeltetés megszűnésének következtében a fenékpusztai partszakasz elgyomosodott, elbokrosodott.

Kisgyermekkoromtól minden nyarat Fenékpusztán töltöm, az MME zalai

Dönciék

A szerző felvételei

Helyi Csoportjának madárgyűrűző állomásán. 1998-ig a nádi madarak megfigyelése és gyűrűzése zajlott, ez a tevékenység az utóbbi években a Balaton-felvidéki NP támogatásával kiegészülhetett a partmenti sávon a szürkemarhák legeltetésével. A legeltetésnek elsősorban a vegetációra gyakorolt hatása volt gyors és jelentős, hiszen a szürkemarhát szinte egész éven át folyamatosan a legelőn lehet tartani. Az áll-

latok lelegelték a nádat, a solidagot, a fűzbokrokat, megnyitva a zárt, gazos területeket a természetvédelmi szempontból értékes növényfajok számára. A megjelenő jellemző növényfajokról neveztek el a legelőket (kormos-csátés, bangós, békakontyos).

A szürkemarhák legelése az itteni állatvilágra is hatást gyakorolt. Most ezeket a pozitív és negatív hatásokat kívánom bemutatni – rendszertani sorrendben haladva – az általam megfigyelt néhány védett állatfaj esetében.

Holdszarvú ganéjtúró: A faj megjelenése mindenképpen a legeltetés következménye. Madárfogó hálóbba akadva észleltük 2002-ben. Ilyenkor tavasszal a trágyakupacok alatt körülbelül 50 cm mélyen helyezkednek el uralgjaikban.

Mocsári teknős: A fajjal kizárólag tojásrakási, illetve csapadékosabb időszakban találkozhatunk a területen. Legtöbbször az Északi és a Bangós legelőn észleltük, mivel a Balaton vize ezen a két szakaszon van a legközelebb a legelőhöz. A legkedveltebb tojásrakási helyük a vasút rézsúje. Ezen a felvételen a kezemben tartom az idén tavasszal frissen kelt "fészekaljat".

Siklók: A fenékpusztai Balaton-parton a vízisikló a leggyakoribb siklóféle, de gyakori még a kockás sikló, a rézsikló viszont csak ritkán fordul elő. A legeltetéssel járó taposás veszélyezteteti telelőhelyeiket, amelyek a vasúti rézsúben találhatóak a bazaltkövek között. 2 éve egy

Fajpusztulás

Dorogman László

mesterséges üreget alakítottunk ki a telés érdekében. Az ősszel többször észleltünk a bejárati nyílás előtt sütkérező vízisiklót. A további taposási károk megelőzése érdekében a villanypáasztort áttelepítettük a rézsú aljába.

Sárgabilegető: A legelőkön vonulási időben a leggyakoribb, 10-15 egyedből álló táplálkozó csapatai több alkalommal megfigyelhetők a marhákkal haladva. A legelésző jóságok hátáról is lecsipegeti zsákmányát. A múlt évben 12 gyűrűzési adata ismert a területről. A közeli költés sikerességét bizonyítja egy fiatal, éppen csak kirepült egyed gyűrűzése.

Darázsolyv: Tipikus táplálékspecialista faj. Mint neve is mutatja, elsősorban a földben élő darázsok lárváival táplálkozik. Megjelenése a legeltetés hatására visszaszoruló magas, solidagó kórós terület fokozatos csökkenésének köszönhető. Az alacsony növényzetben könnyebben hozzájut a darázslárvákhoz. Főként júliusban és augusztusban találunk kifosztott darázsfészkeket.

Denevérek: A legeltetés hatása számukra elsősorban az elszaporodott táplálék miatt kedvező.

A területen megtelepedésüket elősegítik az általunk – főként az Ambruskertben és a gyűrűzőállomás környékén – kihelyezett denevérodúk. Az ellenőrzött odúkból összesen 22 durvavorlájú denevért, a függönyhálóba akadva 1-1 szürke-, illetve hosszúfűlű denevért találtunk.

Mogyorós pele: Több alkalommal megtelepedett a gyűrűzőállomás területén a mesterséges "A" típusú odúban. A legelőjellel kialakulásának következtében élőhelye nagy területen megszűnhet, ezért az Északi legelő egyes részét a legelésből kivonva biztosítanunk kell a faj fennmaradását.

Végül bemutatom a tulajdonomban lévő Döncit, amely a tél során másodmagával maradt az állomáson és várja a Nemzeti Parktól tavaszra ígért újabb társait, hogy a legeltetési kezelés a fenéki partszakaszon tovább folytatódjon és a pihenő gulya képével a ma emberének nyújtson olyan élményt, mint a festményen a Festeticsek idejében.

Vizsgálataimhoz nyújtott segítséget megköszönöm a gyűrűzőállomás gondnokának, Benke Szabolcsnak és édesapámnak, Palkó Sándornak.

A Földünkön élő madárpopulációk minden korábbinál gyorsabb ütemben zsugorodnak. E jelenség hátterében túlnyomórészt emberi tényezők (népességszaporodás, élőhelyek pusztítása, légkörváltozás) állnak – mutat rá a Worldwatch Institute tavasszal közreadott tanulmánya.

A washingtoni székhelyű kutatóintézet megállapítása szerint a leginkább veszélyeztetett madárfajok 99 százalékát kifejezetten emberi tevékenységgel kapcsolatos tényezők fenyegetik. Az ember aktivitásának köszönhető az a fajpusztulás, amely a legátfogóbb méretű a dinoszauruszok 65 millió évvel ezelőtti kihalása óta – állítja Howard Youth, a tanulmány szerzője.

"A zsugorodó madárpopulációk nemcsak egyedülálló fajok eltűnését jelzik, hanem egyúttal a természetben uralkodó kényes egyensúlyok felborulását is. A madarak fontos környezeti indikátorok, állományuk megléte vagy eltűnése küszöbön álló problémákra hívja fel a figyelmet" – írja Youth a "Winged Messengers: The Decline of Birds" (Szárnyas hírvivők: a madarak pusztulása) című tanulmányában.

A következő száz év során a madárfajok 12 százalékát (mintegy 1200 fajt) fenyegeti a kipusztulás. Youth az alábbi tényezőket látja a gyorsuló ütemű madárpusztulás hátterében:

– Élőhelyek pusztulása: az évi 50 - 170 ezer hektárnyi erdő kiirtása a legsúlyosabb veszélyeztető tényező. Ez önmagában is 85 százalékát fenyegeti a Föld leginkább veszélyeztetett madárfajainak. Jóllehet az erdőtelepítést célzó kezdeményezések ellensúlyozzák a tiszta veszteséget, számos őshonos állat- és növényfaj számára a monokultúrás erdők nem pótolják a természetes erdőségeket.

– Idegen konkurensok: a XX. században dinamikusabban bővült Föld körüli kereskedelem és turizmus következtében felgyorsult az egzotikus (nem őshonos) fajok behurcolása. A különleges fajok – köztük kígyók, patkányok, macskák, rovarok, növények – a világszerte veszélyeztetett madárfajoknak mintegy egynegyedét fenyegetik.

– Vegyi tényezők: a tartályhajók balesetei nyomán a tengerbe ömlő kőolaj számos helyen sodorja veszélybe a tengeri madárfajok állományát. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a hírekben nem szereplő, kisebb hajóbalesetek következtében is pusztulnak el madarak. A kőolaj- és földgázkitermelés a szárazföldi élőhelyekre is veszélyt jelent (például csővezetékek formájában). A növényvédőszeres évente több millió szárazföldi és vízimadár halálát okozzák világszerte.

– Vadászat, halászat, élve befogás: az illegális vadászat és a laza törvényi

előírások madarak millióinak pusztulását okozzák minden évben. A madárszeretet is ölhet: a világ papagájfajainak csaknem egyharmadát a kihalás veszélye fenyegeti, még-

pedig a befogás és kereskedelem, valamint az élőhelyeik zsugorodása következtében. A hatalmas lebegőhálókkal végzett halászat évente több százezer tengeri madár pusztulását okozza. E fajok közül 23-at fenyeget a kipusztulás.

– Légköri változások: a bizonyos fajok esetében korábban megkezdődő madárvonulást és költést a globális fölmelegedés hatásának tulajdonítja Youth.

A tudósok attól tartanak, hogy a következő években a Föld légkörének melegedése megváltoztatja a madarak számára létfontosságú élőhelyek jellemzőit, a tundráktól a szubtrópusi tengerpartokig. Ez pedig egyes, speciális körülményekhez alkalmazkodott fajokat a kihalás szélére sodorhat.

Youth szerint az erdőtelepítések fontosak lehetnek ugyan néhány térségben, ám a megoldás nem ez. Az élővilág sokszínűségének (biodiverzitás) megőrzésének legjobb módja, ha eleve megakadályozzuk állat- és növényfajok, illetve komplex életterük veszélyeztetését.

"Míg egyes térségekben védő jellegű törvényekre van szükség, sokszor az is jelentős hozzájárulás volna a madárfajok változatosságának megőrzéséhez, ha szó szerint betartanánk és érvényt szereznénk a hatályos nemzetközi törvényeknek és megállapodásoknak" – mutatott rá tanulmányában Howard Youth.

A madárpopulációk zsugorodása az élővilág veszélyben lévő sokszínűségére hívja fel a figyelmet

Ózd környéki krónikák 2002

Katona Csaba

Az Ózd név hallatára a legtöbb emberben egy lepusztult gyárváros, valamikori ipari fellegvárunk képe jelenik meg. Ez részben igaz is, de a város a rendszerváltás utáni sokkos állapotából szerencsére már kezd magához térni. Azt viszont kevesen tudják, hogy milyen csodálatos természeti környezet veszi körül. A város hegyek, dombok, medencék és folyóvölgyek ölelésében, eszmé-

gyelt madártani érdekességek közül közlök néhányat.

Vonuló egerészölyvek a Hangony-vidéken

2002.10.19.-én a szlovák magyar határ közelében, a Hangony-völgyében végeztem megfigyeléseket. A megfigyelőhelyem Kissikátor község mellett, egy nagy kiterjedésű sztyepp vegetációjú

közepette, dél-délnyugati irányt tartva átvonultak felettem. Azt tudtuk, hogy egerészölyv-állományunk telente északról érkezettekkel dúsul, hiszen ezt a gyűrűzések is tanúsították. Telente itt a dombvidéki övezetben is egy-egy pocoktól, egerektől dúskáló legelőn akár 30 egerészölyv is összeverődhet, ezek azonban nem egy csapatot képeznek. Magát a vonulást viszont most láttam

Réti fülesbagoly

Szaák Tamás felvétele

ny környezetben, mondhatnám természetvédelmi gyűrűben pihen. A Bükki Nemzeti Park, a Tarnavidéki Tájvédelmi Körzet, a Lázberci Tájvédelmi Körzet, a Keleméri mohosok, a szlovák oldalon pedig a Gömöri-medence déli részén húzódó Cseres-hegység Tájvédelmi körzet, és a Mártonfalvi Tározó védett terület, a város körüli húsz kilométeres körzeten belül van. Ilyen természeti adottságok folytán a madárvilága gazdag és változatos. A 2002-ben megfi-

domboldal tetején volt, ahonnan a környező legelőket és az erdős dombokat jól szemmel tarthattam. A napos és a borongós, esős órák gyakran váltogatták egymást, ehhez erős, északkelet felől áramló hideg levegő is társult. Három kékes rétihéja tojó, és két itt fészkelő egerészölyv is vadászatott körülöttem. 12 óra tájéka a Petyke-völgy erdős területe felett, laza csapatban a Gömöri-medence irányából 15 egerészölyv jelent meg, és körözgetve, lassú siklások

először, amikor biztosan állíthattam, hogy vonuló egerészölyvek voltak. Ezen a napon a Hangony-völgy alsó részén, Ózdhoz közel egy halászsas is átrepült a völgy felett.

Réti fülesbagoly a Bükk-fennsíkon

2002.02.23-án a Bükk-fennsíkon, a Nagyvisnyóhoz tartozó Füstöskő-bérc oldalában, közel a Nagy-mezőhöz egy réti fülesbaglyot figyeltem meg. A rétek-

Nagy fakopáncs

Matyikó Tibor grafikája

kel, tisztásokkal tarkított erdőterület egy tisztásáról reppent fel előlem, és a füves dózerút szélére telepedett le. Távcsővel jól lehetett látni sárga íriszét, piciny tollfűlét. Mivel a madár a fiatalos között húzódo dózerút csapását többször is leszállva követte, jól megfigyelhettem. A kézevezők végének fekete csúcsa, és a ritkás, de széles szalagokkal sávozott farka is jól látszott. Amikor az út egy kanyarulata után magas fenyőfák álltak útját, felszállt a fák felé, és ekkor már magasra emelkedve elszállt észak felé. Úgy látszik, hogy vonulásuk közben ilyen hegyvidéki zárt erdőterületek nagyobb tisztásaira is leszállnak.

Gyertyánfa megsértett kérge, mint madáritató

2002.04.03-án a Bükk-hegység északi előterében húzódo dombsorok egyik völgyében, az Upponyhoz közeli Vízköz tető térségében tartózkodtam. A gyertyános-tölgyes ormon egy erősen nedves kérgű gyertyánra lettem figyelmes, amelyen érkezésemkor egy nagy fakopáncs tojót matatott. A fa körülbelül négy méter magaságból, 10 cm szélességben engedte a nedvet, teljesen a földig.

A nagy fakopáncs tojó elszállt, és mivel elég sok énekesmadár serénykedett a fa környezetében, vártam egy kicsit. Nemsokára két csuszka érkezett a nedves területre, és ivott, majd szén- és barátcinegék érkeztek. A felszíni vízben olyan szegény területeken, mint a Bükk-hegységnek ez a karsztos része, bizony a madaraknak minden adandó alkalmat és lehetőséget ki kell használniuk. Valószínű, hogy a kérget is maga a fakopáncs sértette fel, hogy a fa nedvéhez hozzájusson. A gyertyánnak azt a tulajdonságát, hogy a sérülés helyén néha napokig is bőségesen folytatja a nedvet, a fakopáncsok és más madarak a vízben szegény helyeken valószínűleg ki is kihasználják.

Tölgygubacsokat bontogató nagy fakopáncs

2002.03.16-án a Heves-Borsodi-dombvidék Borsodszentgyörgy határában nyíló völgyében tartózkodtam. A kitartó és kiadós eső a vadetető alá kényszerített. Onnan figyeltem egy középkorú kocsánytalan tölgyön serénykedő nagy fakopáncs tojót, amelyet az eső látszólag egyáltalán nem zavart. Láttam, hogy kö-

rülbelül félpercenként leszáll a fa alá, és a csőrében valamivel visszazáll a fa törzsére, és a tölgy kérge közé préselve próbálja felbontani. Először a tölgyfa termésére, makkra gondoltam, de mikor a távcsővemmel jobban megvizsgálhattam, láttam, hogy a tölgyek károsítójának, a gubacsdarazsának a gubacsait bontogatja. Az esetek nagy részében a fa függőleges törzsén bontotta ki a gubacsot, illetve préselte a tölgyek jól ismert, erősen repedezett kérge közé. A gubacsokat mindig a jobb lábával szorította a fához. A fa kérgének repedéseiben úgy sorakoztak a gubacsok, mint az amerikai gyűjtő küllő raktárai. Ekkor jutott eszembe, hogy esetleg nem hasonlóképpen alakultak-e ki a gyűjtő küllő sajátos raktárai is, majd az evolúció és a madár ismeretei folytán tökéletesedtek.

Keresztcsőrűek vakolatfogyasztása

2002.02.23-án az Északi-Bükkben, a Mályinkához tartozó Kelemen erdészház kéményein vakolatot fogyasztó keresztcsőrűeket fedeztem fel. Az erdészház környékén lévő öreg lucfenyőkön körülbelül 20 keresztcsőrű bontogatta a lucfenyők tobozát, és időnként leszálltak az erdészház kéményére, hogy ácsolják a vakolatot a téglák rései közül. Tojók és hímek is voltak köztük. Már több énekesmadarat és harkályféléket is láttam vakolatot fogyasztani, de keresztcsőrűeket még sosem. A keresztcsőrűek vakolatfogyasztása azért is érdekes, mert mint tudjuk, hogy az európai, de nyugodtan mondhatjuk azt is, hogy a világ madarai szempontjából is különleges, specializálódott csőrűk van. Ez a csőr a madár evolúciója során szinte kizárólag a toboz gyors és eredményes felbontására alakult, fejlődött ki. Ezzel a módosult csőrrel is sikeresen vették a vakolatot. A mésszel jól átítatott vakolat a zúzókö szerep mellett nagy valószínűséggel az emésztésben és a tojásképzésben is fontos szerepet játszhat.

(Örömmel adtunk helyet Katona Csaba érdekes megfigyeléseinek, mert valljuk be, a Madártani Tájékoztató megszűnése, illetve átalakulása óta az ilyen jellegű írások hiányoznak az MME lapjaiból. Tehát az új rovat indításával mindenkit arra szeretnénk ösztönözni, hogy küldjék el nekünk azokat a megfigyeléseiket, amelyekről úgy gondolják, hogy közérdeklődésre tarthatnak számot. A szerk.)

Csoda Pamukon

A címben jelzett falu néhány száz lelkes település Észak-Somogyban, és eddig legfeljebb az ott évről-évre megtartott nyári művésztelepeiről volt ismert a sajtóban.

A művészklub az idén ötödször adott otthont a természetábrázoló képzőművészeknek a Berdár familia kúriájában. A szép, régi épületnek hosszú tornáca van, amelyet íves összekötésű oszlopok tartanak. Az ívek kívülről nyitottak, így nem meglepő, hogy füstifecskék és egy házi rozsdafarkú pár fészkelőhelyéül választotta a tornácot. Ebben nincs semmi különös, de abban igen, hogy a rozsdafarkú egy két és fél méter magasan elhelyezett, öreg dártrófeát szemelt ki fészeknek, amelyet a koponya tetejére, a két lapát tövébe épített meg. Odaérkezésünkkor, május huszonharmadikán már etettek a szülők, a mi járkálásunk nem nagyon zavarta őket. Kivárták azt az időt, amikor nem voltunk a fészek közelében. A hím és a tojó egyaránt etetett, körülbelül két-három perces időközökben. Néhány nap után észrevettem, hogy nem több fióka van a fészekben, csupán egy. Kis idő után rájöttem, hogy ott bizony egy kakukkfióka nevelkedik. A tíznapos ott tartózkodásunk végére a "gyerek" kétszer-háromszor akkora lett, mint a nevelőszülők. Majd kiesett a filigrán fészekből. Nehezen tudtam volna elképzelni a kakukkról azt, hogy kifigyeli a tornác zárt végén lévő fészket, és még tojást is tojik oda. De a tény, az tény.

A természet megvalósította azt, amit mi, emberek nehezen tudunk; csodás egységet teremtett a vadászat és természetvédelem között.

Murray Róbert

Kovács Tibor grafikája

Varjak viselt dolgai

Panasz érkezett Mezőfalváról a szarkákra, a vetési- és a szürke varjakra. A télen a nagy hó miatt nem találtak eleséget, és rákaptak a Hereford gulya teheneire, bikáira. A Mezőfalvai Mg. Rt.-ben mintegy 1800 Hereford szarvasmarhát gondoznak, ebből a rendkívül ellenálló fajtából ez alighanem az ország legnagyobb állománya. A szarvasmarha név itt tulajdonképpen hibás, mert ennek a fajtának az egyedei szarvat "csak rendelésre" viselnek – amint megtudtam Zászlós Tibor vezérigazgatótól. Talán a szarv hiánya is az oka, hogy ezek az állatok a hátukat csipkedő vetési varjak, dolmányos varjak, sőt szarkák firkálása ellen nem tudtak védekezni. A magyar szürke-marhával ez talán nem fordulhat elő, hiszen hatalmas tulipános szarvával jócskán hátra tud nyúlni, hogy az esetleges madártámadást elhárítsa.

Az egyik "kivájt" bika már nincs is az élők sorában. Pusztulásában része lehetett a madarak által okozott több centiméter mély sebeknek, valamint a legyengülésnek. Az állat ugyanis rendkívüli módon kimerül attól, hogy a hátán vágkáló madarak miatt folyamatosan lefekszik, feláll, hasztalan igyekszik menekülni. A vérszomjas varjak, szarkák percnyi nyugtot sem hagynak neki. Az így legyengült és elpusztult bika végül már lábra sem tudott állni. Mire védett helyre szállították, már nem lehetett rajta segíteni. Az eset után a vállalat a rendkívüli hó miatt éhező madarakat etetéssel tartotta távol az értékes Hereford gulyától.

Morandini Pál

Mezei veréb

Matyikó Tibor grafikája

Leleményes verebek

A verebek leleményességének voltam tanúja május 12-én. A kellemetlen, hűvös szél és eső miatt vártam a családomat hozó buszt – autóban ülve. Egy mezei veréppárra lettem figyelmes, amint nagy egyetértésben ugrálnak egy parkoló Lada lökhárítóján és repkedő ugrásokkal "csipegették" annak homloklemezét. Hamar a messzelátóm után nyúltam, és néztem őket, talán tíz méterről. A menet közben fennragadt bogarakat és böglyöket szedegették! Fiókaik nem lehettek, vagy nem akarták őket lejárt szavatosságú élelemmel traktálni, mert a hím és a tojó ott helyben elfogyasztotta a könnyű zsákmányt.

Eszembe jutott egy harminc évvel ezelőtti róka, amelyik rendszeresen végigjárta esténként a Pogányszentpéter és Karasberény közötti útszakaszt. A napközben elűtött madarakat szedte össze a padkáról. Annyira megtetszett az életrevalósága, hogy lesen ülő vadászként fel sem emeltem a puskát.

Perjési Sándor

Zsugorodó madárpopulációk Németországban

Dorogman László

A németországi költőmadár-állományban végbement drámai mértékű változásokról számol be a tavasszal közzétett Vörös Jegyzék (Rote Liste), amely az ottani madarak fokozódó veszélyeztetettségére hívja fel a figyelmet.

A Német Természetvédelmi Szövetség (NABU) honlapjára rövidített változatban föltett jegyzékből kitéjük: míg 1996-ban a Németországban költő madárfajoknak 50 százaléka volt veszélyeztetett, addig 2000-ben ez az arány már 56 százalékot tett ki.

A Vörös Jegyzék sok száz, önkéntes madármegfigyelő által gyűjtött adaton alapul, a NABU szakemberei ezekből kiindulva határozták meg 25 évre visszamenőleg az egyes populációk népességének alakulását. Ezek a trendek képezik a legfontosabb kritériumát annak, hogy egy adott madárfajt melyik veszélyeztetettségű kategóriába sorolnak be.

A számokból kitéjük, hogy különösen az erősen veszélyeztetett fajok száma növekedett számottevően: ebbe a kategóriába tartozik immár a bíbic, a búbospacsirta és a piros lábú cankó is. Összesen 19 fajról állapítható meg az a szomorú tény, hogy 1975-höz viszonyítva németországi állományuk 50 százalék alá csökkent.

Nem kevesebb aggodalomra ad okot a jegyzék figyelmeztető része. Ide olyan fajok kerültek, amelyek populációja az utóbbi időben olyan mértékben zsugorodott, hogy tíz éven belül a veszélyeztetett kategóriába kerülhetnek, amennyiben nem sikerül megfordítani a negatív trendet. Aggasztónak tartja a NABU, hogy a figyelmeztető névsorba kerültek korábban közönségesként vagy széles körben elterjedtként elkönyvelt madárfajok, mint például a házi veréb, a molnárfecske, a sarlósfecske, a balkáni gerle, a vadgerle, a kenderike, az erdei pityer.

Megközelítően stabil állománnyal a Németországban költő madárfajoknak mindössze a fele rendelkezik. Ezek többnyire kistermetű madarak (cinegék, pintyek, rigók), amelyek nagyszámú populációt mondhatnak a magukénak. Mindazonáltal ebben a kategóriában is akadnak olyan fajok, amelyeknek az állománya 1975-99 között 10-20 százalékkal apadt.

Nem jobb a kép a vonuló fajok esetében sem: feltűnően sokan kerültek bele a veszélyeztetett kategóriába, köztük a sisegő fűzike, a kis poszáta, a réti tücsökmadár, a kanalas réce. Utóbbi esetében az állománygyérülés elsődleges oka az, hogy nagyon megritkultak az olyan területek, ahol ez a récefaj megtalálja az igényeinek megfelelő körülményeket.

Roppant aggasztónak találja a NABU a mezőkön és réteken élő és költő fajok helyzetét. Az olyan fajok, mint a fogoly, a bíbic, a búbospacsirta, a piros lábú cankó vagy a sárszalonna mára jóformán eltűntek a mezőgazdasági művelés alá vont tájakról. Azon fajok között pedig, amelyeknek az állománya 20-50 százalékkal zuhant 1975 óta, szintén a nyílt mezőkön élő fajok dominálnak (sordély, kerti sármány, erdei pacsirta, nyaktekercs, zöld küllő). Túlnyomórészt rovarvív madarokról van szó, amelyek a nyílt élőhelyeket részesítik előnyben. Állományuk zsugorodása drámai módon fejezi ki a mezőgazdasági termelés intenzívvé válását, illetve a madarak életterének eutrofizációját (tápanyag-túlterhelését). Jól példázza ezt a me-

Bíbic

Péchy Tamás felvétele

zei pacsirta is: ez a faj 1996-ban még az ötödik leggyakoribb madár volt Németországban – ma már csak a 12. helyen található.

Akadnak azonban nyertesei is a változásoknak. Ezek a fajok főleg a récék, a ragadozók és a baglyok közül kerülnek ki; az ő állományuk részben emelkedett. Míg a récék nagy része a tápanyagokban gazdagabbá vált élővizekből profitált, a ragadozó madarak esetében a vadászati tilalom "gyümölcse" kezd beérni: e fajok állománya több évi stagnálás után ismét emelkedő tendenciát mutat.

Az intenzív védelemnek köszönhetően indult gyarapodásnak olyan fajok németországi állománya, mint a réti és a halászsas, a vándorsólyom, a fekete gólya, a daru. A bagolyfajok (gyöngybagoly, kuvik, gatyáskuvik) populációját kedvezően befolyásolta költőodúk célirányos telepítése. Öröndetes a kékbegy és a cigány csaláncsúcs állományának erőteljes gyarapodása, ennek köszönhetően ez a két faj kikerült a Vörös Jegyzékből. E két rigóféle néhány éve jelentősen kiterjesztette élőhelyét, s Németország egyre több vidékén hódít meg új élettereket magának. Rajtuk kívül kikerült a Vörös Jegyzékből a fűrj, a tövisszúró gébics és a mezei poszáta.

Új fajként szerepel a listán a károkaton, a vörös kánya, a küszvágó csér, a balkáni gerle, a vadgerle, a sarlósfecske, az erdei pityer, a hamvas küllő, a zöld küllő, a molnárfecske, a nagy fülemüle, a sárgarigó, a házi veréb, a kenderike (ezek mind a figyelmeztető részbe kerültek); az uhu a veszélyeztetett, míg a parti lile a fokozottan veszélyeztetett kategóriában található a Vörös Jegyzéken.

A Soroksári Botanikus Kert madárvilága

Lukács Attila, tanszéki mérnök

Munkahelyemen, a botanikus kertben 5 éve figyelem a növények mellett az állatvilágot is, köztük a madarakat. Eddig 95 fajt sikerült észlelnem és minden év hozott valami újdonságot.

A kert a Szent István Egyetemhez (volt Kertészeti Egyetem) tartozik, a Növénytani Tanszék gyakorlati- és kutatóhelye. Területe 60 hektár, 1963-ban létesült és 1977 óta természetvédelmi terület. A Dél-Pesti síkságon található Soroksár (XXIII. Ker.) határában.

Földrajzilag a Duna-Tisza közi homokhátság részét képezi. Egy északnyugat, délkelet irányú buckavonulat húzódik át rajta, aminek két oldalán mély fekvésű vizes élőhelyek vannak.

Korábban a soroksári gazdák művelték ezt a területet, többek között szőlők, gyümölcsösök voltak itt, a vizenyős rétet kaszálták. Később az ötvenes években egy viszonylag sok fafajból álló erdőt ültettek a magasabb homokos területre. A botanikus kert gyűjteményeit különböző egységekben telepítették az erdő fokozatos ritkításával. A kert sajátos jellege, éghajlata és talajadottságai miatt az őshonos fajok fejlődnek a legjobban. A növényeket az erdőbe ültették ki, és sok értékes faj szépen el is szaporodott.

Az SBK nagy, zavartalan területe mellett, fajgazdag növényzete és a sokféle élőhely típusa is nagy vonzóerő az állatvilág számára. Megtalálható itt lombos és fenyves erdő, cserjések, nádas, láprét, zombékos, egy kis tó, homokbucka (Csonthalom), gyümölcsös és sokféle növénygyűjtemény.

A következőkben röviden jellemzem az SBK madárvilágát a fontosabb élőhelyek bemutatásával.

Az SBK-ban a tó szomszédságában van a zombékos. Ez egy eredeti társulás maradványa, a zombéksás mellett magyar kőrises fehér fűzliget és rekettiefűzbokrok borítják. Sajnos napjainkra kiszáradt és nagymértékben feltöltődött. A szukcesszió előrehaladásával a nyílt zombékos lassan beerdősödik, kőrisligetté alakul át.

Madártani jelentőségét az adja, hogy nagyméretű idős fűzfák állnak itt, amelyekben sok odút vájnak a harkályok, így fészkelési lehetőséget nyújt az odúköltőknek, például a seregélyeknek.

Az SBK kis tava a zombékos egy részének kimélyítésével jött létre a hatvanas években. Akkor mintegy 1,5 méter mély volt. Azóta a természetes feltöltődés, az egyre kevesebb csapadék és legfőképpen a lesüllyedt talajvízszint miatt kora tavasszal sincs benne fél méternél magasabb víz. Nyár közepére, végére pedig rendszeresen kiszárad és újabban már az őszi esők is kevésbé pótolják vissza a tóba a hiányt, és évről-évre kevesebb a víz benne. Ennek ellenére gazdag kételtű és hullófauna él benne. 2 gőtefaj, 8 békafaj, mocsári teknős és vízisikló is előfordul itt. A tó ivási lehetőséget is kínál a környék állatvilága számára.

A vizes években, tavasszal a tó kis vízfelülete ellenére viszonylag sok madárfajt lehetett itt megfigyelni. Költött a tőkésréce, a szárcsa, a vízityúk és a kis vöcsök. Rendszeresen ide-

járt táplálkozni a szürke gém és a nagykócsag. Egyszer bakcsót, majd egy másik alkalommal egy vörösgémet is láttam. 1999 őszén érdekes volt, hogy egy jégmadár időzött itt és apró halakra vadászott. Az egyik nyáron egy billegető cankó is táplálkozott a tóparton.

Az SBK egyik érdekes élőhelye az úgynevezett Vecsési-tó, ami távol az előbb említett tótól, az SBK másik végén helyezkedik el. Nevét onnan kapta, hogy nem messze tőle húzódik a Vecsés út, ami Soroksárt köti össze Pestimrével. A 70-es évek végén még körülbelül fél méteres víz volt benne, de már a 80-as években teljesen kiszáradt. A csapadékos 1999-2000 elejei

időszakban tavasszal rövid időre újból feljött a víz is, ekkor a petézni készülő leveli békák is megjelentek és hallható volt innen a réti és a berki tücsökmadár ciripelése. A tómedret alacsony nádas borítja, a széleken lápréti társulás maradványok találhatóak. Mivel ez a kiszáradt természetes tó az SBK legcsendesebb, legzavartalanabb részén, erdővel körülvéve helyezkedik el, ideális vízimadár élőhely lehetne, ha sikerülne feléleszteni.

A legnagyobb területű időszakosan vizes élőhelyünk az SBK rezervátuma. Ez egy eredeti állapotában meghagyott, 12 hektáros kiszáradó láprét, ahol számos ritka, védett növényfaj él. Régebben, a '60-70-es években hasonlóan a kiskunsági turjánokhoz tavasszal rendszeresen víz alatt volt. Később egyre ritkább lett a vízborítás. Utoljára 1999-ben és 2000-ben volt sok víz rajta. Vonulási időben, ha van víz, búbicek időznek a réten rövid ideig, szintén megfigyelhető faj volt még itt a sárga billegető. A ragadozók közül az egerészölyvet, néha a vörös vércsét lehet látni. A barna rétihéja ritka látogató a légtérben. Az SBK lápréjtjének szomszédságában, a kerítés túloldalán egy nagy ezüstház bozótban szarkák költenek.

Az SBK különleges élőhelye a Csonthalom nevű homokbucka, amelyen csenkeszes, árvalányhajjas gyp tenyészik és sok boróka is díszlik. Ennek a növénynek a tobozbogyója jelentős téli madártáplálék, a fenyőrigó kedvelt csemegéje.

Az SBK erdőállománya a zombékos fáit és kisebb facsoportokat leszámítva teljes egészében telepített, körülbelül 50 éves. Szerencsére az erdészek nemcsak a máshol általáno-

san ültetett idegenhonos és biológiailag kevésbé értékes fajtákat (akác, nemes nyár, feketefenyő), hanem az őshonos fák közül is sok fajt telepítettek, elsősorban kocsányos tölgyet, szürkenyárt, de van sok magas kőris, vénic szil, mezei szil és kislevelű hárs is. A legértékesebb rész az Alföldi erdő nevű kocsányos tölgyes, ahol sok jellemző aljnövényt betelepítve az ősi gyöngyvirágos-tölgyes társulást mutatjuk be. Az erdő háborítatlan részein fészkelnek a ragadozók, az egerészölyv, a héja és az erdei fülesbagoly.

A réthez közeli, mélyebb fekvésű, nyirkosabb talajú erdőrészek avarral borított talajáról már többször rebpent fel előlem márciusban a hosszú csőrű erdei szalonka. Az erdőben sok fára termőkorú, 30-40 éves borostyánok kúsznak fel, amelyek örökzöld lombjukkal kiváló búvó, táplálkozó és fészkelőhelyet jelentenek.

Az idősebb fák lehetővé teszik, hogy a harkályok is megtelepedjenek. Kedvelt fájuk odúkészítésre a szürke nyár. Biztosan költött a fekete harkály és a nagy fakopáncs. Gyakran látható a zöld küllő és a kis fakopáncs is. Közép fakopáncsot és balkáni fakopáncsot is sikerült megfigyelni. Tavasszal a nyaktekercs is feltűnik jellegzetes hangjával, lehet hogy költött is.

Az SBK erdejében sok énekes madárfaj is előfordul. Tavasszal szebbnél szebb madárhangokban gyönyörködhetünk. Kora tavasszal kezd énekelni a széncinege, a kék cinege, a fekete rigó, az énekes rigó, a seregély, a vörösbegy, az erdei pinta, a zöldike, a csilp-csalp füzike, a fakusz és a csuszka. Később megszólal a barátposzáta, a kis poszáta, a sisegő füzike, az erdei pityer, majd a fülemüle és legvégül a sárgarigó.

A nyílt, bokros részeken május elején a töviszűrő gébics megjelenik, a főépület közvetlen közelében is költ, valószínűleg borókán. Az őszapó költését is többször megfigyeltem, szintén borókán. Az épületekben mezei verebek és házi rozsdafarkú költ.

Az érdekesebb fajok közül említhető a búbosbanka, ami előfordul időnként a ház körüli parkban is, a szomszédos szántókról látogat ide. A mezei és a búbospacsirta, valamint a barázdabillegető is inkább a környező mezőgazdasági területeken látható. A füstí és a molnárfecske berepül a kert fölé, de sajnos nem költ itt, pedig a házfalakon vannak régi sárfészek-

maradványok. Az épületek környékén álló fenyőféléket kedveli a csicsörke.

A hangjával ad hírt érkezéséről áprilisban a kakukk, és gyakran megfigyelhető az is, amint a hím és a tojó kergeti egymást. Kedvelt tartózkodási helyük a tó környéke. A galambfajok közül költ az örvös galamb, és a szép hangú vadgerlét is gyakran látni a ház körüli akácfaikon.

Vannak fajok, amelyek éneke csak rövidebb ideig hallható, később valószínűleg tovább vonulnak, ilyen a fitiszfüzike és a kerti geze. A varjúfélék közül egész évben gyakori a szajkó.

A téli vendégek közül a citromsármány, a csíz, a süvöltő, a fenyőpinta, a fenyőrigó, a léprigó, az ökörszem és a sárgafejű királyka jellegzetes. 2001 januárjában érdekes volt a csonttollúak inváziója.

Az eddig csak egyszer észlelt legnagyobb ritkaság a fűrj, a haris, a bölömbika, a hamvas küllő, a kékes rétihéja, a holló, a daru, amelyek bizonyára kóborlók, illetve álvonulók voltak.

A megfigyeléseim és feljegyzéseim alapján egy fajlistát is készítettem, amelyen valamennyi észlelt fajt feltüntettem és mindegyikhez rövid megjegyzést is fűztem, utóbbi az előfordulás jellegéről ad tájékoztatást. Ezt a listát az idő előrehaladtával rendszeresen felülírom az új adatokkal.

A kert területén 45 fészekodút helyeztünk ki, ezeket tavasszal rendszeresen ellenőrzöm, és telente madáretetést is végzünk napraforgóval,

Remélem, hogy a kert fejlesztésével, a fokozatosan gazdagodó növényanyaggal és az idősödő faállománnyal egyre több madárfajnak tudunk majd élőhelyet biztosítani, bár a fokozódó vízhiány egyre nagyobb gondot jelent.

(A Soroksári Botanikus Kert tagja a Madárbarát kert hálózatnak. A szerk.)

Mi így ünnepeltük a Madarak és Fák Napját

Ezzel a címmel nyitottuk meg kétnapos programunkat Szentlőrinc-kátán, az Imre Sándor Általános Iskolában, május 16-17-én.

Az első nap programja az MME 25 éves évfordulójára készült, "Madárvédők" című film vetítése és diaképes előadás volt a madarászok munkájáról. Mindkét előadással a madarakkal foglalkozó emberek, az ornitológusok munkáját és az ország legnagyobb természetvédelmi szervezetének munkáját mutattuk be az érdeklődő diákoknak.

A másnapi ünnepi programot Horváth László, a község polgármestere nyitotta meg beszédével, amelyben szólt a madarak és a fák védelmének globális problémáiról is. A délelőtti folyamán a kisebbek vetélkedőn vettek részt, ahol játékos és ügyességi feladatokban mérték össze természetismereti tudásukat. A háromfős csapatok nagyon lelkesen és ügyesen szerepeltek, így a díjkiosztás előtt a zsűrinek és a versenybíráknak nagyon nehéz döntést kellett meghozniuk. Az első három helyezett könyvjutalmat és ajándécsomagokat kapott. Közben a nagyobbaknak Vidra Tamás, a Duna-Ipoly Nemzeti Park munkatársa tartott nagyon színvonalas előadást a Tápió-Hajta Tájvédelmi Körzet természeti értékeiről.

Az előadás után a felső tagozatosok három csoportban indultak madármegfigyelésre a falu környékére. A három csapat az iskola tanárainak segítségével egy óra alatt több mint 500 madarat számolt össze a környékbeli mezőn, erdőben és tóparton.

Ebéd után az 5-7. osztályosok mérték össze tudásukat természetismeretből és biológiából a tablókészítő versenyen. Kezdeként kisorsoltuk a csapatok témáit, majd a gyerekek a megadott témákban egy posztert készítettek a fellelhető köny-

Énekes rigó

Péchy Tamás felvétele

vek, folyóiratok, képek, cikkek segítségével. Munkájukhoz mindenféle rajzeszközt és ragasztót használhattak. A zsűri itt is nehezen tudott dönteni, ugyanis várakozáson felüli végeredményeket láttunk, amikor a csapatok egy rövid kiselőadásban bemutatták témájukat és munkájukat.

Végül az első helyezést három hetedikes diákunk vehette át: Serfőző Ferenc, Horváth Ádám és Benedek Roland, akik a Természetbúvár egyéves előfizetését kapták jutalmul. A második és a harmadik csapat könyvjutalomban részesült, de a többiek sem távoztak üres kézzel: minden résztvevő egy emléklapot és apró ajándékot, szóróanyagokat, képeket, posztereket kapott. A programot este jó hangulatú bográcsozás és nyársalás zárta.

A kétnapos rendezvényen összesen 90 diák vett részt. A lebonyolításban nagy segítséget nyújtottak az iskola pedagógusai, támogatóink és vendégeink, akiknek ezúton köszönetet mondok az iskola vezetése nevében is.

Miltner Zsolt biológia szakos tanár

Imre Sándor Általános Iskola, Szentlőrinc-káta

Levél Szabó Szilárdnak!

Kedves Barátom!

Némi szégyenérzettel olvastam beszámolódat a Madártávlat legutóbbi számában. Jól emlékszem, az óbudai Hajógyári-szigeten találkoztunk egy havas téli napon. Beszélgetésünk azért kicsit hosszabb volt "pár szónál", de kétségkívül lehetett volna sokkal hosszabb is. Én már hazafelé készülődtem, Te akkor jöttél, így eshetett, hogy együttlétünk rövidebbre sikeredett, mint ahogy azt vártad. Egyébként való igaz, sokszor el is mondtam, szeretek egyedül járni. Talán azért, mert nem csak a madarak érdekelnek. Ha például egy szép tavaszi napon megállok egy virágzó galagonyabokor mellett, hogy az oda érkező apró cincérekben vagy az ékszerként csillogó rózsabogarakban gyönyörködjem, mindig kényelmetlenül érzem magam, ha látom vagy inkább érzem, hogy mellettem álló "100%-ig madarász" társam már tükön ül, topog a türelmetlenségtől, menne tovább egy tó, szíkes legelő vagy más izgalmas madárelőhely felé. Nem vagyok "fajvadász". Természetesen örülök, ha egy új, addig csak

képekről ismert madárfajt vet elém a véletlen szerencse, de legalább akkora örömet, élvezetet okoz egy jó hangú barátka, énekes rigó, fülemüle vagy egy messziről pirosló pipacsmező is. A mérleg nyelve adott esetben talán még ezek felé is billenne. Időm megoszlik a család, a terepi megfigyelések és öreg írógépem között. Ha ez utóbbit verem éppen, mert határidős munkáim vannak, csak a Gellért-hegyre, a Népligetbe vagy éppen a Hajógyári-szigetre jutok ki. De végső fokon ott is sok, maradandó élményt gyűjthet az ember. Az élményeket keresem, legyen az egy a bokrok között átlibegő, nemrég ébredt citromlepke, a még havas ágon fuvolázni kezdő feketerigó vagy az öreg akác törzsén egy kis kora tavasi sütkérezésre összegyűlt suszterbogár csapat.

Kedves Barátom, röviden ennyit egyfajta megkésített elégtételül. Őszintén sajnálom, hogy csalódást okoztam, de ami késik, nem múlik és az őszi-téli időszakban (ha megérem, ezt az én koromban már illik és célszerű is hozzátenni) újra kilátogatok a Hajógyári-szigetre. Ha ott látsz a "Sitz-nél, gyere hozzám és folytathatjuk a beszélgetést, ezúttal hosszabban, mint legutóbb.

Szívélyes üdvözléssel,

Schmidt Egon

Madárpusztulás az országutak mentén

Engi László

Gyerekkoromban, úgy 12 évesen kezdtem madarászni. Fő közlekedési eszközöm a kerékpár volt. Ezzel a járművel viszonylag gyorsan és egyszerűen el lehetett jutni 10-20 km-es körzetben szinte bárhová.

Most 27 évesen még mindig főként biciklivel madarászom. Már gyermekként is feltűnt az utak mentén az elhullott madarak tömege. Kezdetben érdekesnek találtam, hogy "kézből" is megnézhetem őket. Ez a nézegetés egészen 1995-ig tartott, amikor is elkezdtem jegyzetelni az elgázolt madarakat faj és tetemszám szerint. Megfigyeléseim főként a védett fajokra összpontosultak.

A túráimat kis megszakítással, Szeged körül végeztem és végzem a mai napig heti 1-2 alkalommal, három útvonalon.

Az első útvonal Szegedről indulva az E75-ös jelzésű úton haladva egészen a Szatymaz-Sándorfalva útelágazásig és vissza, ami körülbelül 22 km. A második szakasz szintén Szegedről indulva a Sándorfalvára vezető úton vezet egészen az Új halastavak (Gyevi-fertő) II. üteméig és vissza, ami további mintegy 20 km. A harmadik szakasz a kiskundorozsmai vásártérről indulva Zsombó felé vezet az úgynevezett Rózsa laposig. Ez további 13-15 km oda-vissza.

A három szakasz megfigyelésében kisebb törést okozott az 1997-1999-es időszak, amikor Békés megyében laktam, Telekgerendáson. Azonban ez az idő sem telt el megfigyelés nélkül. A megszokott módon, kerékpárral jártam a vidéket. Békéscsaba irányába körülbelül 20 km-es, Csorvás felé pedig mintegy 10 km-es túrákat tettem.

Az utakat kísérő növényzet ad némi támpontot az elhullott madarak várható fajairól, de meglepetések itt is érhetik az út menti madarászt. Megfigyeléseim szerint a három szakasz közül az E75-ös a legveszélyesebb. Ennek két oka lehetséges: az egyik, hogy a forgalom ott a legnagyobb, a másik az, hogy talán ott a legváltozatosabb a növényzet. Kezdetben fás-bokros növényzetből áll, ami kedvez a posztáféléknek, pinyeknek, gébicseknek. Ezután szántó föld következik, majd ismét kisebb erdő. Ezen a szakaszon rendszeres a nagy fakopáncs gázolás illetve a szürke légykapók tetemei. Ezt követik a Szegei Fehér-tó teletető tavai. Az út és a tavak között húzódó bokorsáv olyan közel van az úttesthez, hogy a kiröppenő ma-

A szerző felvételei

dárnak nem sok esélye marad. Ott legtöbbször szárcsát és ví-zityúkot találni, de előfordult már mezei poszáta, réti cankó, tö-visszúró gébics, illetve jégmadár teteme is. Ezután 2-3 km hosszan a halastavakat körülölelő nádas szegélyezi az utat, ami a nádat kedvelő fajoknak (nádirigó, nádi poszáta félek) nyújt tökéletes, ám veszélyes élőhelyet. Ezt az elágazásig szántó és gyepek követi. Ott főként ismét posztákat találni, de évente néhány erdei fülesbagoly és gyöngybagoly is elpusztul. A másik két megfigyelt útszakasz növényzete kevésbé válto-zékony. Így az elhullott fajok száma kevesebb, de sajnos az egyedszámok tekintetében magasabb számok adódtak. Eze-ken a területeken főként fás-bokros szakaszok váltják egymást szántóföldekkel. Ilyen helyeken ugrásszerűen több a tövisszú-ró gébics-tetem. Tavasszal és ősszel (vonulási időszakban) szinte bármilyen madárfaj tetemeit meg lehet találni az utak mentén a növényzettől függetlenül.

A szerző nyolc táblázatot mellékel írásához, ezeket sajnos terjedelmük miatt nem tudjuk leközzölni. A táblázatok összesen 56 fajt tartalmaznak, ezek adják ki az elgázolt 527 egyedet, amelyet a szerző az útjai során regisztrálni tudott. Bizony je-lentős mennyiség, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a megtett útszakasz nem haladja meg a 100 km-t. A szerk.

Szponzorok 3

Meglepetten olvastam a Madártávlat idei 3. számában Dr. Csörgő Tibor reakcióját a 2. számban megjelent, Szponzorok c. írásomra, amelyben egy fontos elvi kérdést kívántam felvetni, ő viszont a személyét és tagtársait érintő gyalázkodást olvasott ki belőle.

Nem vitatom, lehet-e írásomat így értelmezni; ezek sze-rint lehet. S ha így van, az jórészt az én hibám: a számom-ra fontos elvi kérdést nem lett volna szabad példához köt-nöm. Merthogy korántsem az Ócsai Madárvártáról van itt szó, s nem is a Henkel cégről, amely ráadásul, úgy tudom, az átlagnál gondosabb a létvédelmi (=környezetvédelmi) kérdésekben. Legkevésbé pedig Dr. Csörgő Tiborról és munkatársairól, akiket ismeretlenül is őszintén tisztelek, mint mindenkit, aki a természetvédelemben áldozatos mun-kát végez. Tőlük tehát ezennel elnézést kérek, biztosak le-hetnek benne, hogy eszemben sem volt megbántani őket. Mindamelllett bízom abban, hogy akadtak írásomnak olyan, a példával nem érintett olvasói, akik személyes indulatoktól mentesen fogékonyak a felvetett kérdésre.

Meszlényi Attila

Tisztelt Madarász barátaim, Természetvédő társaim!

Hosszas töprengés után úgy döntöttem, hogy néhány – "publikus", ám talán kevésbé közismert és főként nem összegzett – fontos adatot, információt megosztok Veletek. Teszem ezt azért, mert Péchy Tamás főszerkesztő úr – számomra legalábbis – igen tanulságos, ám ellentmondásoktól sem mentes két vezércikket írt a Madártávlat 2002/5., illetve 2003/1. számában. Észrevételeit, sommás és meglehetősen szubjektív megállapításait nem kívánom elemezni, azokat tiszteletben tartom. Van, aki így látja, és van, aki másképp. Vannak azonban makacs tények, amelyeket csupán egyféleképp lehet látni (láttatni persze kísérleti jelleggel lehet másképpen is, miként az idézett cikkekben is). Íme egy-két csalfa megállapítás.

Péchy úr szerint "...súlyos – s nem csak anyagi – gondokkal küszködtek a nemzeti parkok is". Nos, olykor valóban kemény időköt élte meg a természetvédelem. Olykor méltatlanul kemény esztendőket. Mielőtt azonban főszerkesztő úr sommás aggodalmának helyt adva mi is aggódni kezdünk, lássunk viszonylag tisztán, hogy a sok munkával megszerzett külföldi támogatásokat nem számítva mennyiből gazdálkodott a hivatásos természetvédelem a citált időszakban: kormányzati forrásokból 1998-ban 3,395 Mrd Ft, 1999-ben 3,912 Mrd Ft, 2000-ben 4,998 Mrd Ft, 2001-ben 6,388 Mrd Ft, 2002-ben pedig 6,396 Mrd Ft állt a hivatásos természetvédelem, a nemzeti-park-igazgatóságok rendelkezésére. Ez elég volna? Aligha. Ám ha reális képet akarunk alkotni (ha erre valaki még igényt tart), vessük össze a nagyságrendeket és a növekmény arányát a közölt évekkel és a korábbi esztendőkhöz lehetségeivel. Őszintén remélem, hogy a súlyos technikai zavarok, vitathatatlan gondok ellenére is meglehetősen pozitív trend folytatódni fog. Miként például a saját vagyonezelésbe került kb. 230 ezer hektárnyi terület, az értékes állatállományok, a turisztikai létesítmények természetvédelmi kezelésére fordított költségvetési források (2000-ben a KAC 1 százaléka, vagyis 295 M Ft, 2001-ben 2,5 százaléka, vagyis 684 M Ft, 2002-ben 1,252 M Ft) köre is tovább bővül. Avagy legalább az eddigi ütemben folytatódni fognak a napjainkban sorra avatott, korábban megkezdett nagyszabású

természetvédelmi beruházások, az élőhely – és barlangrekonstrukciók, a látogató – és oktatóközpont-építések is.

Nézzük most az "ellenségképet", amelynek "gerjesztése tovább fokozódott, és hihetetlen méreteket öltött", ám "...jó esély van arra, hogy az az áldatlan állapot, amit az utóbbi években egyes, a természetvédelemben dolgozó felelős vezetők gerjesztettek, meg fog szűnni".

A számok tükrében tekintsük át, hogy a természet- és környezetvédelmi kormányzat miként kezelte "áldatlan ellenségként" a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületet 1997 és 2002 között?

Az alábbi adatok, összegzések a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületnek, önállóan pályázó helyi csoportjainak, néhány az MME-hez szervesen és szorosan kötődő természetvédelmi szervezetnek, az MME szoros érintettségével működő természetvédelmi közalapítványoknak juttatott – a KKA-ból és a KAC-ból származó – pályázati pénzeket mutatják. A KöM, illetve a KTM által kezelt pályázati támogatások összesített kimutatása ez, azon közösségek vonatkozásában, amelyek életében az MME-nek meghatározó szerepe volt, vagy van. Ne feledjük: a magyar természetvédelem finanszírozása egyelőre zömmel állami forrásból történik. A forrás pedig egy és ugyanaz. Az állami forrás fedezete a költségvetés, illetve a tárca által kezelt környezetvédelmi alap célelőirányzat (KAC), korábban KKA. A hivatásos természetvédelmi szervezet és a társadalmi természetvédelmi szervezet tehát zömmel ugyanonnan "meríti" a működéséhez szükséges anyagi fedezetet. Nem az alap egyik, vagy másik "rovatából", "bizottságától". Tehát következzen, hogyan is fogta viszza az "előző évek gyakorlata" az MME és az általa érintett szervezetek finanszírozását:

1997: kb. 177,920 mFt,
1998 (kormányváltás éve):
kb. 182,137 mFt,
1999: kb. 60,422 mFt,
2000: kb. 122,777 mFt,
2001: kb. 180,572 mFt.

A 2002. év (kormányváltás éve) a szerződéskötések és kifizetések áthúzó-dása miatt még nem értékelhető, annyit azonban megjegyezek, hogy az MME és

különböző "csatlakozó" részei csak a "b" keretből 33,7 mFt-hoz jutottak hozzá.

Öt évet tekintve (1997-2001) tehát a fentiek szerinti, MME kötődésű szervezetek a KKA és a KAC közcélú és fejlesztési kereteiből mindösszesen kb. 723,828 millió forint támogatásban részesültek. Ez éves bontásban átlagosan 144,765 millió forintot jelent.

Nem értem a főszerkesztő úr mindkét tanulmányában olvasható azon kitételeket sem, amely szerint "...esetleg az eddigieknél kevesebb természetvédelmi programban kéri a TvH a segítségünket, mert úgy látja, hogy egyes feladatokat az egyre bővülő, és reményeink szerint az új vezető irányítása alatt még jobban fejlődő állami természetvédelem el tud látni...". Néhány héttel később: "sajnos jó esélyt látunk arra, hogy számos, az MME által végzett program esetében kisebb szerepünk lesz a jövőben, hiszen a hatékonyan működő állami természetvédelem több területet tud lefedni, mint arra korábban volt lehetősége." Kérdésem – erőteljesen leegyszerűsítve – csak annyi: elképzelhető, hogy – Péchy úr látomása szerint – most még a "gerjesztett, elnyomatásos" időszaknál is kevésbé tart igényt az MME-re a TvH? Ki gerjeszt itt kicsodát? És ki kinek az ellensége? És mi harminc és mi mennyi?

Végezetül őszinte szívvel kívánom a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület valamennyi tagjának, hogy pénzügyileg annál "nyomorúságosabb" esztendőket ne éljenek meg, mint amelyekben őket a környezet- és természetvédelmi kormányzat – egy valamennyiünk által tudott, viszonylag rövid időszakról eltekintve – eddig részesítette. Más természetvédelmi (és nemcsak természetvédelmi) társadalmi szervezeteknek pedig – azoknak a kisebb csoportoknak is, amelyek szellemi és lelki közösséget alkotva természetvédelmi munkásságuk során az üzleti kérdésekre kevésbé koncentrálnak – azt kívánom, mindenkor részesüljenek a fentiekkel arányos és folyamatos támogatásban.

Természetesen nem közöltem itt azon tételeket, amelyek a nemzeti-park-igazgatóságok szervezetében tevékenykedő tehetséges MME-tagok által végzett többletmunka vagy az igazgatóságok által az MME irányába kiadott megbízá-

Barabási madárvonulás-kutató és gyűrűző tábor!

sok és együttműködések finanszírozásának költségeit mutatják. Nem tartalmazza a kimutatás a TvH-tól közvetlenül kapott kutatási megbízásokat, és azokat sem, amelyekre a TvH megbízásából tevékenykedő külső kutatóhelyek vonták be munkájukba az MME-t. Ugyancsak nem tartalmazza a kimutatás azon tételeket (ezek körét és összegét) sem, amelyek az MME által a TvH hathatós, nem csekély mértékben baráti támogatásával megszerzett vagyronról, külföldről elnyert támogatásokról adnának képet. Csupán a nagyságrendek vázolása volt a célo, s annak bemutatása, miként fest a jóléti Magyarországon egy ellenségként kezelt társadalmi szervezet éves kormányzati támogatása – egyetlen minisztérium részéről.

Köszönöm megtisztelő figyelmeteket és türelmeteket: **Dr. Tardy János**

(A szerző kérésének megfelelően változtatás nélkül közöljük – helyenként meglehetősen szubjektív – írását. Várjuk ezzel kapcsolatban tagtársaink véleményét. A szerk.)

Kedves Tagtársam!

A tagdíjak emelésére legutóbb 4 éve került sor. Az egyesület a tagdíjakból befolyó bevételeit 100%-ban visszaforgatja a tagságra. A tagdíjakból tagnyilvántartó rendszert üzemeltet, fedezi a tagsággal való kapcsolattartás költségeit, és hozzájárul a Madártávlat kiadásához. Sajnos a 4 évvel korábbi árakhoz képest mind a postaköltség, mind pedig a papír ára jelentősen emelkedett, ezért az idén április 27-én megrendezett közgyűlés a tagdíjak szerény emeléséről döntött. Bízom benne, hogy a tagdíj-emelés mértéke mindenki számára elfogadható, és továbbra is megtisztelik egyesületünket azzal, hogy tagságuk révén erősítik az egyesület természetvédelmi célkitűzési megvalósításában, és társadalmi elfogadottságában.

A tagdíjak 2003. augusztus 1-től az alábbiak szerint módosulnak:

Tanuló, nyugdíjas tag:	1.200.-Ft,
Adófizető tag:	2.000.-Ft,
Családi tagság:	2.500.-Ft,
Pártoló tagság:	4.000.-Ft,
Támogató szervezet:	6.000.-Ft,

Horváth Zsolt

2003. augusztus 17-től 2003. november 09-ig madárvonulás-kutató és gyűrűző tábor lesz a Barabás község határában elterülő Kaszonyi-hegyen (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, az ukrán határ mellett). A táborba gyűrűzők és segítők jelentkezését várjuk. A turnusok egyhetesek, de természetesen hosszabb időre is lehet jönni.

A Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területen immár ötödik alkalommal (1994, 2000, 2001, 2002, 2003) rendezünk több hetes madárvonulás-kutató tábor. A tábor célja a hegy természeti értékeinek, madárvonulásban betöltött szerepének bizonyítása, adatgyűjtés a természeti értékek megóvásához, utánpótlás-nevelés, valamint adatgyűjtés a tervezett, de természetvédelmi szempontból nem kívánatos M3-as autópálya kivezetésével kapcsolatban.

A tavalyi tábor 9 hete alatt összesen 56 fajból 4448 példányt gyűrűztünk meg (visszafogásokkal együtt 5249 pld.). 2000-ben többek közt fogtunk egy vastagsőrű füzikét (*Phylloscopus schwarzi*, amely új magyarországi fajnak számított), és egy királyfüzikét (*Phylloscopus proregulus*, amely a második megfigyelés és első kézben tartás volt akkor Magyarországon).

A munkáért teljes ellátást biztosítunk (étkezés, szállás).

A tábor szervezői: E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága, Karszt Természetvédelmi Egyesü-

let, Vásárosnaményi Természetbarát Diákkör.

A táborok részleteiről további levélben, e-mailben vagy telefonon szívesen adunk tájékoztatást.

Jelentkezni lehet:

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület,
Nyíregyháza, 4400, Szabolcs u. 6.
Tel: (42) 423-818, 504-403,
Koordinátor: Török Hunor Attila
Mobil: 20/99-15-358.
E-mail: hunor27@freemail.hu

XVIII. Bódva-völgyi Madárvonulás-kutató és Gyűrűző Tábor

Időpont: 2003. augusztus 15. – október 20.

Helyszín: Aggteleki Nemzeti Park, Szalonna és Perkupa községek között, a Bódva partján.

Program: Az alapvető program a madárgyűrűzés és madármegfigyelés lesz, mellette invázió növények irtásában, gyöngybagoly- és denevérvédelmi munkában is részt lehet venni.

Ellátás: Elhelyezés sátrakban, étkezés biztosított.

Részvételi díj: 350 Ft/nap.

Szükséges felszerelés: hálósák, távcső, esőkabát, elemlámpa, illetve fényképezőgép (ha van).

Jelentkezés feltétele:

A jelentkezés alsó korhatára 14 év!

Jelentkezni és érdeklődni lehet:
Farkas Roland, Boldogh Sándor;
3758 Jósavfő, Tengersizem oldal 1.
Tel: (48) 350-006, (48) 350-011;
e-mail: farkasro@yahoo.com.

Bemutatkozik a Dél-Baltoni Természetvédelmi Csoport

A Dél-Baltoni Természetvédelmi Csoport (DBTCs) a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 35-ös számú helyi csoportja. 1994. június 25-én alakult Fonyódon. A több lelkes, fiatal természetvédőből álló csapatot kezdetben dr. Havranek László irányította. Haláláig ő volt a csoport elnöke, fáradhatatlan motorja. Őt követte Szabó Balázs, aki rövid ideig volt a helyi csoport vezetője. Temérdek elfoglaltsága, valamint az MME központban végzett munkája mellett sajnos csak kevés időt tudott szakisítani a DBTCs-re, így lemondott. 2000 decemberétől jómagam, Kovács Gyula látom el az elnöki feladatokat. Ebben a cikkben a bő két évben végzett munkánkat, jövőbeni céljainkat szeretném bemutatni az MME tagságának.

Működési területünk a Balaton déli partja, valamint a Marcali – Buzsák – Karád – Siófok által határolt terület. Tevékenységünk kétrétű: egyrészt madártani, botanikai, természetvédelmi alap kutatás; másrészt környezeti nevelés, szemléletformálás. **Odúprogram:** Az elmúlt években több odútelepet alakítottunk ki Balatonkeresztúr környékén, Siófok-Törekiben, Irmapusztán. A kihelyezett odúk számát a jövőben ötszázra szeretnénk növelni, amit helyi szinten kezelhetőnek vélünk. A program vezetője Bende Zsolt.

Bagolyvédelmi program: 2001 óta 40 költőládát helyeztünk ki Külső-Somogyban. Csak 2002-ben több mint 120 gyöngybagoly fiókat gyűrtünk meg Molnár Zoltán segítségével. A baglyok védelmének lelkes elkötelezettje Tóth Tamás, aki munkáját egész évben önzetlenül végzi. Sokszor saját zsebéből finanszírozza a feladatot.

Irmapusztai jegenyenyárfasor felújítása: A jegenyenyár a pannon táj jellegzetes kultúrtörténeti eleme. Az utakat hosszasan kísérő oszlopszerű fák csodálatos esztétikai élményt nyújtanak a kocsiban utazó vagy éppen a tájat szemlélő ember számára. Sajnos az elmúlt néhány évtizedben ezt a fát nem ültetik, a meglévő, előregedő fasorokat pedig lassanként kivágják. Ha nem cselekszünk időben, sajnos a jegenyenyár is el fog tűnni. Az elmúlt évben 200 csemétét termeltünk, mindez az irmapusztai bekötőút menti fasor felújítását szolgálja majd. A fasor felújítása 2003 tavaszán kezdődik lakossági segítséggel. A cseméték előállítását 2003-ban is folytatódik, így a fasor teljes felújítását 2 év alatt végezhethetjük el.

Téli madáretetés: Rendszeresen végzünk téli madáretetést. Terveink szerint nemcsak a lakott környezetben, hanem erdőkben, ligetes helyeken is szeretnénk kihelyezni néhány madáretetőt, amelyeket több napra elegendő táplálékkal töltenék meg.

Monitoring: Tagjaink részt vesznek mind az RTM, mind az MMM, valamint a Madárbarát kert programokban. A monitoring helyi koordinátora Bende Zsolt.

Balaton szinkron: Az idén kezdjük meg a Balaton déli partjának folyamatos (több évi) madártani monitorozását. A monitorozást három munkacsapat egyidejűleg végzi, összesen 15 ponton. A megfigyelések havi, vonuláskor kétheti rendszerességgel zajlanak.

Adatbázis: Folytatjuk a korábban – Havranek Laci bácsi által – megkezdett munkát, egy dél-baltoni természetvédelmi adatbázis kiépítését. A zoológiai, madártani, botanikai és természetvédelmi adatokat térinformatikai rendszerben tároljuk.

Kiadvány: A Dél-Baltoni Természetvédelmi Csoport tudományos kiadványa, az ANSER négy számot ért meg. Utoljára 1997-ben jelent meg. A jövőben megpróbáljuk feléleszteni.

Siófok-Törekli természetvédelmi tábor: Minden évben megrendezzük Törekiben a gyermek és ifjúsági természetvédelmi tábort, amelyről kutatási jelentés készül a siófoki önkormányzat számára. A helyhatósággal több éve sikeresen együttműködünk. A szervezést és a lebonyolítást Lelovics András és Svéda Gergely végzi.

Lepkefaunisztika: 2002-től Törekiben és Irmapusztán, Látványban végzünk lepkefaunisztikai kutatásokat. A felméréseket Sáfaián Szabolcs vezetésével Svéda Gergely és Kiss István végzi.

Fotókiállítás: 2001. augusztusában Fonyódon, a Repülőnapon "Madarak és vasmadarak" címmel rendeztünk közös kiállítást a repülő veteránokkal. 2002. áprilisában "A Dél-Balaton természeti értékei" címmel 3 hetes önálló természetfotó-kiállításunk nyílt Siófokon a Dél-Baltoni Kulturális Központban. A csaknem 40 képből álló tárlat célja a Dél-Balaton természeti

Őszi kikerics

Kovács Gyula felvétele

értékeinek bemutatása, a természetvédelem, valamint az MME, a DBTCs népszerűsítése volt. 2002. december 17-én "Balatonlelle és környéke" címmel rendeztünk fotókiállítást, amely 2003. január végéig volt látható.

Előadások: A két utóbbi kiállítás megnyitóját diavetítéses előadás követte a Dél-Balaton természeti értékeiről és a természetvédelmi problémákról. Minden előadást jelentős számú érdeklődő hallgatta. A balatonlelle előadást egy fórum követte, ahol a helyi természetvédelmi problémák megvitatása és a megoldások keresése volt a téma. Elhatározás született egy lakossági összefogásról, amelyhez segítségünket kérték. A balatonlelle előadásról cikk jelent meg a Lelle Újságban.

Fenyescinege

Schneider Viktor felvétele

Két évvel ezelőtt ifj. Vincze Béla tagtársunk felvételeivel iskolák számára oktatófilm készült a Nagy-Berekről.

Madártani túrák: Iskoláknak, szervezeteknek és csoportoknak többször vállaltunk túravezetést, a cél a környezet természeti értékeinek bemutatása volt.

Nemzetközi Madármegfigyelő Napok: Immár 2 éve, hogy októberben Fonyódon, Siófok-Törekiben és Irmapusztán megrendezzük a Nemzetközi Madármegfigyelő Napokat. 2002-ben a három helyszínen több mint 100 résztvevő volt jelen.

Honlap: 2002 óta üzemel a <http://dbtcs.fw.hu> címen, e-mail címünk: gyuszkovar@yahoo.com vagy dbtcs@fw.hu. A weboldalon a csoport bemutatása, tevékenysége, néhány terület és aktuális információk, hírek olvashatóak. Reméljük a közeljövőben az MME honlapról is közvetlenül elérhető lesz.

Pályázatok: 2001-ben és 2002-ben KAC pályázaton a három beadottból kettőt, illetve hármát nyertünk meg. Programjainkat főként ebből és sok esetben saját zsebből finanszírozzuk.

Védetté nyilvánítás: A balatonfenyvesi partszakasz mentén húzódó nádas védetté nyilvánításának előkészítése Dr. Németh Zsolt és Bende Zsolt tagjaink kezdeményezésére történt. A déli parton ez a legnagyobb összefüggő nádas, így kiemelt jelentőségű. Sajnos ez a folyamat csak nagyon lassan halad előre. Az idei évben az irmapusztai halastavak védetté nyilvánítását is kezdeményezzük.

Kapcsolattartás: Ha valakinek kérdése van bármelyik témával kapcsolatban, érdeklődik a munkánk iránt vagy szívesen segítene kérem keressen meg minket. Címünk: Dél-Baltoni Természetvédelmi Csoport 8638 Balatonlelle, Irmapuszta tel.: 20/99-63-928 e-mail: gyuszkovar@yahoo.com honlap: <http://dbtcs.fw.hu>

Kovács Gyula.

Gratulálunk

A Föld napja alkalmából 9 MME-tag vagy tisztségviselő vehetett át Pro Natura-díjat, illetve kitüntetést a környezetvédelmi és vízügyi minisztertől a természetvédelem terén végzett kiemelkedő tevékenységének elismeréseként. Összesen 26-an kapták meg az elismerést április 17-én.

PRO NATURA-DÍJ:

Dr. Kárpáti Lászlónak, a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság vezetőjének, a természetvédelem ügyét hosszú idő óta széleskörű ismeretekkel és elhivatottsággal szolgáló, magas színvonalú – nemzetközi körökben is elismert – szakmai, vezetői, tudományos munkásságáért, különös tekintettel az ifjúság oktatása, nevelése és szemléletének formálása terén kifejtett tevékenységének elismeréseként.

Nagy Sándornak, a dombóvári Molnár György Általános Iskola igazgatójának, a természet szeretete és védelme, a természetvédelem népszerűsítése érdekében kifejtett – több mint két évtizedes – szemléletformáló munkásságáért.

PRO NATURA EMLÉKPLAKETT:

Csomor Tibor magas- és mélyépítő mérnöknek, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Baranya megyei Csoportja tagjának a madárvédelem érdekében végzett kiemelkedő munkájáért, különösen a Kölked községben megnyitott, a fehér gólya életciklusát, anatómiáját, kutatását és jelentőségét bemutató múzeum létrehozásáért.

Zsodos Árpádnak, a Xanthus János Természetvédelmi Oktatóközpont programvezetőjének, az ifjúság természet- és környezetvédelmi oktatása és nevelése terén kifejtett tevé-

kenységéért, különös tekintettel a Xanthus János Természetvédelmi Oktatóközpont kialakításáért, természetvédelmi programok, táborok szervezéséért.

MINISZTERI ELISMERŐ OKLEVÉL:

Bíró Csabának, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság informatikai referensének, az intézmény informatikai rendszerének fejlesztése, továbbá a madártani kutatóbázis megszervezése és létrehozása terén végzett kiemelkedő munkája elismeréseként.

Firmánszky Gábornak, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság tájegység-vezetőjének a természeti értékek megőrzése, védetté nyilvánítása, a természetvédelmi kezelési tervek megalakítása, szempontrendszer kidolgozása és működtetése terén kifejtett kiemelkedő tevékenységéért.

Némethné Valkai Máriának és *Németh Lászlónak*, a Csátalja Általános Iskola, illetve a Dávod Általános Iskola tanárának megosztott elismerésként a környezet- és természetvédelmi tudatformálás terén kifejtett példamutató és áldozatos tevékenységük kitüntetéseként.

Stix Józsefnek, a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrének, a térség természeti értékeinek védelme érdekében kifejtett áldozatos munkájáért, oktatási, idegenforgalmi és szemléletformáló tevékenységéért.

Ványi Róbertnek, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság tájegység-vezetőjének, a térség természeti értékeinek feltárása, megóvása, a kultúrtörténeti értékek megőrzése, továbbá a környezeti nevelés feladatok szervezése terén végzett munkájáért.

Gratulálunk az elismeréshez és büszkék vagyunk arra, hogy a 26 kitüntetett közül 9 személy egyesületi tag, illetve tevékenységviselő.

"Madarak és fák napja" Országos Verseny

Kaposvári diákok nyerték a "Madarak és fák napja" verseny országos döntőjét, amelyet Dombóváron rendeztek meg május közepén. A vetélkedőt az MME Dombóvári Csoportjának TK Oktatóközpontja, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület és a Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége hirdette meg a nemrégiben lezárult tanévre.

A VÉGEREDMÉNY:

I. helyezett:

Zrínyi Ált. Iskola, Kaposvár 215 pont

II. helyezett:

Madarász-suli, Debrecen 214 pont

III. helyezett:

Gotthárd Ált. Iskola, Szombathely 213 pont

Több mint 600 csapat közül jutottak az országos döntőbe a szombathelyi, a kaposvári, a debreceni, a tiszavasvári, a csáttaljai, a gyömörei, a dalmandi, a borsfai, az ásothalmi, a karcagi, a törökbálinti, a somoskőújfalui, a nemesgulácsi és a mezőnagymihályi diákok. A kiírás értelmében az iskolai versenyeken győztes csapatok nevezhettek a 14 területi döntőre. Két együttessel is részt vehetett az iskola, ha a házi versenyen 10 csoport indult, illetve a csapata 2002-ben országos döntős volt.

A verseny törzsanyagát az általános iskolai tananyag, 50 madárhang, a Madarak és madarászok című kiadvány (MME) és Schmidt Egon Madárvédelem című könyve alkotta. A verseny évente változó része az év fája (hegyi juhar–2003), az év madarai (pacsirták), egy nemzeti park ismerete (Balaton Felvidéki NP) és hazánk madárvilágának egy-egy kiemelt csoportja (szalakóta- és gólyaalkatúak) volt.

A házigazda szerepét a korábbi éveknél megfelelően a Molnár György Általános Iskola töltötte be. A Városi Művészeti Iskola növendékeinek műsora után Haraszthy László, a KvVM helyettes államtitkára köszöntötte a verseny résztvevőit. Czippán Katalin, a Környezeti Nevelési és Kommunikációs Programiroda vezetője nyitotta meg "Az év legszebb természetfotói" című kiállítását. A pedagógusoknak Dombi Imre a Duna-Dráva Nemzeti Park munkatársa tartott diavetítéses ismeretterjesztő előadást Tolna megye természeti értékeiről.

Az előadással párhuzamosan megkezdődött a 18 fordulóból álló vetélkedő. A feladatok között szerepelt fajfelismerés diáról (növény és állatfajok), preparátumról és múmiákról (madarak), rejtvény (pacsirták), gólyaalkatúak, a Balaton Felvidéki Nemzeti Park értékeinek ismerete, Herman Ottó munkássága, ornitológiai fogalmak, fészekhatározás (múzeumi gyűjtemény). A második napon a mohácsi Történelmi Emlékhelyet kerestük fel, majd Kölkeden – a 2002-ben felavatott – Gólyamúzeumban időztünk két órát, ahol a világ gólyáiról, az európai és a hazai fehér gólyaállományról kaptunk kimerítő tájékoztatást. Valamennyien megelégedve távoztunk a ma még Európában is egyedülálló bemutatóhelyről. Kis pihenő után a nemzeti park szakembere által készített térkép segítségével a versengő csoportok elvégezték a település gólyafelmérését (rajz, adatfelvétel, események, érdekességek).

A délutáni programnak három célterülete volt: a bédai területen megnéztünk egy gémtelepét (távcsöves megfigyelés) és

Őszapó

Péchy Tamás felvétele

egy kisebb kiterjedésű keményfa ligeterdőt. A program zárásaként a fozgazdálkodással ismerkedhettek meg a versenyzők. Köszönjük a nemzeti park munkatársainak, Omacht Zoltánnak és Nagy Tibornak a szakmai vezetését.

A harmadik nap – kora reggel – a Konda-patak völgyében kezdődött, csoportonként egy-egy versenyző feladata a látott madárfajok távcsöves madárhatározása, a nem látott madár- és egy egyéb állatfajok hangfelismerése volt növényhatározással. A csoport többi tagja az iskola "Madárvédelmi mintakertjében" dolgozott. A verseny zárásaként a szombati terepi programon halottakról és látottakról kellett feladatlapot megoldaniuk a versenyzőknek.

A vetélkedő helyezetteinek és a felkészítő tanároknak az oklevelet és a jutalmakat Szentendrey Géza, KOKOSZ elnöke adta át.

A versenyt meghirdető Herman Ottó Oktatóközpont gratulál minden döntőbe jutott diáknak és megköszöni a felkészítő tanárok munkáját. Köszönetünket fejezzük ki a 14 szervezési központnak a területi versenyek meghirdetéséért és lebonyolításáért, továbbá legfőbb támogatóknak, az MME-nek. Segítséget kaptunk még a KvVM-től, a KOKOSZ-tól, a Bölcs Bagoly Oktatóközponttól (Tiszavasvári), a dombóvári Pátia Nyomdától és a Molnár György Általános Iskolától. Köszönjük!!

Nagy Sándor, a verseny szervezője

A Madárbarát kertekről

Schmidt Egon

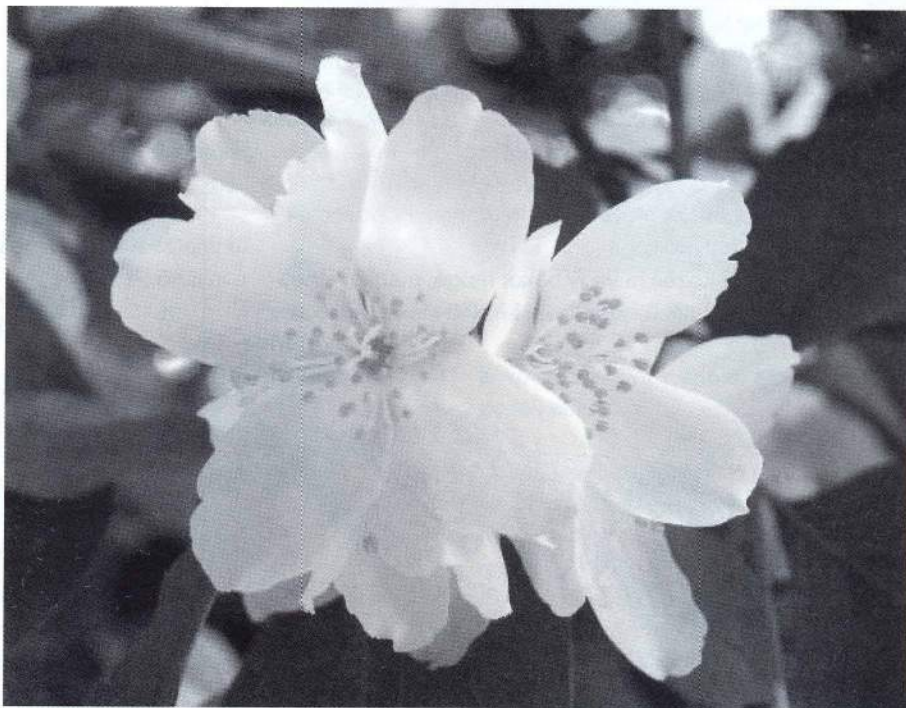
Örömmel és élvezettel olvastam a Madártávlat legutóbbi számában a Madárbarát kert program a vártnál is jobb fogadtatásáról, és közelebről, részletesen két ilyen, a madarak számára átalakított kertről is.

Fenyvesi László kertjét magam is jól ismerem, többször jártam ott, a látvány valóban példamutató és lenyűgöző. Biztosra veszem, hogy ugyanennyi élményrel gazdagodnék a Dr. Juhász Lajos által szemléltetően bemutatott kertben is. Önmagukért beszélnek a télen készült fotók is. Az egyetlen, ami kicsit zavart, és ami miatt az írógép mellé ültem, az a Madárbarát kert meghirdetett programjával is ellentétes nyári etetés. Ha kertem lenne, én is örülnék annak, ha ott az év minden szakában és minél több madarat láthatnék, de etetni csak a valóban szűkös hónapokban, december és február között etetném őket.

A cinegék tavasztól őszi rovarokat és pókokat, főleg lepkehernyókat esznek és hordanak a fiókáknak, a zöldikék gyommagvakat és egyéb növényi táplálékot fogyasztanak. Ez a természetes táplálékuk, ezt eszik évekre óta. Úgy gondolom, számukra is egészségesebb ez, mint a mesterségesen tálalt eleség. Ami néha még veszélyes is lehet. Amikor a Madártani Intézet a Garas utcában székelt, az épülethez egy kert is tartozott. A fákra mesterséges odúkat függesztettünk, amelyekben rendszeresen fészkeltek madarak, egyebek mellett egy széncinege pár. Télen az épület hátsó frontján lévő nagy verandán etették a

madarakat. Egy évben a hivatalsegéd a télről megmaradt napraforgót a verandára tette úgy, hogy ahhoz a madarak hozzáférhettek. Sajnos későn vettük észre, hogy a cinegépár felfedezte, és hordani kezdte. Tizenegy fióka pusztult el az odúban, valamennyiük torka naprafor-

a főváros betondzsungelében is mindig akad látni-, hallani- nivaló. A lakással szemben lévő ház tetején ágaskodó TV-antennán például hajnalonta hol fekete rigó, hol házi roz-

góval volt tele. Az öreg madarak azzal kezdtek etetni, a kicsinyek nyelték, amíg tudták.

Úgy vélem, az ismertetett Madárbarát kertben etetés nélkül is lenne mindig gyönyörködő nivaló. A fákon, bokrokon vagy a fürdőben pancsolva. Hiszen még

dafarkú énekel, zöldike, tengelic trillázik, máskor dolmányos varjú károkozására vagy szarka csörgésére ébrednek. A fenti vélemény természetesen magánvélemény, de mint a Madárbarát kert egyik felkért ajánlója, szükségesnek tartottam megjegyezni.

Madáritató

Az idei kemény tél után szinte átmenet nélkül jött a nyár. A sok hó után május vége felé esett le közepes mennyiségű csapadék, de a tócsák hamar eltűntek a felszínről. Így a madarakat még inkább próbára teszi ez a hőség, azonban segíthetünk nekik. Etetni nem kell őket ugyan, mert ilyenkor találhatnak elegendő táplálékot, de vizet mindenféleképpen tegyünk ki nekik!

Fontos, hogy ne legyen a tűző napon a víz, mert akkor hamar felmelegszik, de ne is tegyük bokrok, fák alá (inkább azok mellé), mert akkor meg nem látják be jól a környéket, a madarak és a macskák könnyen a közelükbe lopóznak, sőt alkalomadtán el is kapnak egyet-egyét közülük!

A fürdővizet tehetjük kis tálkába, cserépalátéba, de mégis szebb egy kis kerti tavacska. Ügyeljünk arra is, hogy ne legyen mély a víz, mert azt nem szeretik. Az a legjobb, ha a hasuk aljáig ér. Tökéletesen megfelel egy csöpögő kerti csap is, ahol így már megoldott a vízcseré is. A többi esetben naponta kell cserélni a vizet. A madarak meghálálják a segítségünket. Az itatónál megforduló madarak remek megfigyelési lehetőséget nyújtanak, csodálatos percek, órákat szerezhetnek nekünk.

"2003. 03. 30-án pompás élményben volt részem. A délelőtti órákban 15 veréb, 8 meggyvágó, 1 zöldike, 2-3 fekete rigó, 1 vörösbegy fürdött a kirakott itatókban. Egymást kergették a fürdési lehetőségért. Felejthetetlen volt." – írja Dr. Kiss Magda, Budapestről.

Kókay Bence

Csipogó

Furcsaságok

Néhány madárnak furcsa szokásai vannak. Akadnak köztük olyanok, amelyek fejjel lefelé csüngenek a fán, hogy egy pillanattal később leugorjanak és elrepüljenek. Vannak, amelyek hangyabolyba ülnek, és ott tisztálkodnak.

A furcsa szokások közé sorolható az is, amikor egyes madárfiókák kiugrálnak a biztonságot nyújtó fészekből anélkül, hogy tudnának repülni. Persze lenni a földön sokkal több veszélynek vannak kitéve, a macskák is sokkal könnyebben elkapják őket. De NEM árvák!

Ilyen madár a rigó is. A bokrok közül hallatják hangjukat a fiatal madarak, ez alapján találják meg őket a szülei, és tömik meg továbbra is a sok kis éhes bendőt.

Ezért ha találtok árvának vélt madárfiókát, amely még éppen nem tud repülni, ne vigyétek haza, hanem helyezétek biztonságosabb helyre!

Ha elbújtok egy közeli fa vagy bokor mögé, megfigyelhettek, amint tovább etetik a szülei.

Kókay Bence

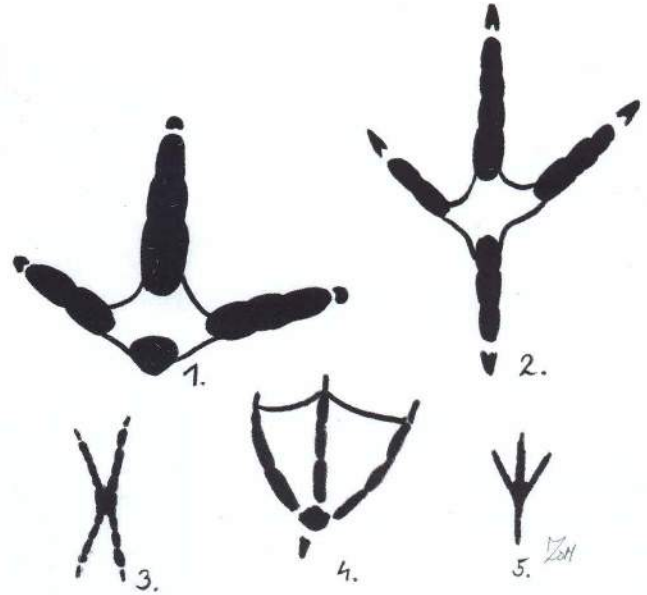

Erdei pinty fióka

Matyikó Tibor grafikája

Madárnyom

Erdőben, vizek partján járva megfigyelheted, hogy a nedves talajban számos állat hagyta hátra kézjegyét, vagy inkább lábjegyét. Ennek alapján kis gyakorlattal meg is lehet állapítani, hogy ki a nyom "gazdája".

A következőkben néhány tipikus lábnyomot találsz. Párosítsd ezeket a nyomok "gazdáival"!
a, fácán – b, fekete rigó – c, daru – d, harkály – e, réce

A megoldásokat augusztus 10-ig küldd el a címünkre: Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 1121 Budapest, Költő u. 21.

Terepmadarász Találkozó és Madarász Futam a Hortobágyon

Az idei évben szeptember 4. és 7. között tartjuk a Terepmadarász Találkozót és a 3. Madarász Futamot (24 órás madármegfigyelő verseny) a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, valamint a Hortobágy Természetvédelmi Egyesület szervezésében.

A találkozó helyszíne Hortobágy falu, míg a Madarász Futamé Hortobágy-halastó.

A szálláslehetőségek: Hortobágy Kollégium és Kemping (hozott sátorban). A szálláshelyek lefoglalása előzetes regisztráció alapján lehetséges.

A részletes programot és az egyéb tudnivalókat egy későbbi időpontban az MME levelezőlistáin fogjuk közzétenni.

Jelentkezési lehetőségek a találkozóra:

Zalai Tamás: zalaite@freemail.hu, tel: 30-239-55-44
Szilágyi Attila: fitisz@freemail.hu, tel: 30-38-38-637
Tar János: darassa@www.hnp.hu, tel: 30-249-41-59
ifj. Oláh János: 30-9957-756, fax: 52-457-294,
levél: Debrecen, 4032, Tarján u. 6.

NYÁR

Sipos Roland

A nyár a madarak számára a többi évszakhhoz hasonlóan fontos feladatokat tartogat. Egyes késő tavasszal érkező madárfajok, például a gyurgyalag még július végén, sőt néha csak augusztus elején röpteti ki fiókáit, majd augusztus végén az első elvonuló madarak között hagyja el hazánkat és indul afrikai telelőhelyeire. Ez azt jelenti, hogy a szülőknek és a fiókáknak egyaránt megfelelő mennyiségű táplálékot kell magukhoz venniük nagyon rövid idő alatt, hogy legyen elegendő tartalékuk a vonulás során.

A nyár vége mind a vonuló, mind pedig az állandó, hazánkban fészkelő és telelő madaraink számára a vonuláshoz

kikelésük után huzamosabb ideig a fészekben maradnak, ahol a szülő/k etetik a meglehetősen esetlen, csukott szemű, csak pehelytollazattal rendelkező fiókákat. Ők nagyrészt teljes kifejlődésükig és önállóvá válásukig a fészekben maradnak, kisebb részt a teljes önállóság előtt a fészket elhagyva, de a szülőikkel együtt maradva érik el a "kirepülés", önállóvá válás időszakát.

A dankasirály fiókái fészekhagyók Péchy Tamás felvétele

A barna kánya fiókái fészeklakók

Péchy Tamás felvétele

vagy pedig a tél átvészeléséhez szükséges zsírtartalékok felhalmozásának az ideje. Bizony előfordulhat, hogy nem sikerül elegendő tartalékot felhalmozni és enélkül mind a vonulás, mind pedig a hosszú, hideg telek átvészélése nagyon nehéz, vagy lehetetlen. De ne ugorjunk ennyire előre, egyelőre nyár van!

A madarak fiókanevelésénél 2 fő viselkedéstípust különböztetünk meg: a fészeklakó és a fészekhagyó viselkedést. A fészeklakó madaragnál (énekesek, ragadozók, gólyafélék, stb.) a fiókák

Ezzel szemben a fészekhagyó madaragnál (récék, ludak, partimadarak egy része, stb.) a fiókák már kikelésük után néhány órával olyan fejlettek, olyan a kondíciójuk, hogy képesek a fészket elhagyva a szülőket vízen, szárazföldön egyaránt követni. Természetesen még nem rendelkeznek a kifejlett madarak tollazatával, tulajdonságaikkal, viszont izomzatuk, testük, tollazatuk fejlettsége jóval előrehaladottabb állapotban van, mint a hasonló korú fészeklakó fiókáké. A fészekhagyók szülői segítséggel képesek nagyon hamar táplálkozni és

követni őket, vagy éppen elbújni a ragadozók elől.

Hogy miért alakult ki ez a két eltérő forma a madarak fiókagondozásában?

Azért, mert a fészekhagyó madarak a ragadozók által könnyen elérhető, felfedezhető helyen fészkelnek. Ha a fiókák nem hagyják el a fészket és bujdosnak el például a környező nádasban, akkor nagyon valószínű, hogy legnagyobb részük a ragadozók áldozatává válna, és így sohasem érné el a felnőttkort.

Megfejtés

A Madártávlat május-júniusi számában feladott rejtvény helyes megoldása a következő:

Kurri: kakas – Csurri: veréb
Bujtár: kutya – Miska: szamár
Nyaú: macska – Hu: bagoly
Csisz: denevér – Zu: légy
Toró: vetési varjú – Nerr: karvaly
Paták: ló – Killi: héja
Csirik: menyét – Pi: ürge
Csett: gébics – Citér: cinege

A sorsolás nyertesei:

Kovács Ádám, Zalaegerszeg
Kovács Bence, Karcag
Nagy Anna, Törökszentmiklós

Gratulálunk!

Két újabb Schmidt Egon könyv került a könyvesboltok polcaira, amelyekről valljon maga a szerző. "A tollas énekművészek" címűt Kalotás Zsolt fotói gazdagítják, míg a "Varangy a papucsomban" címűt Budai Tibor grafikusművész illusztrálta. A könyveket a szerző mutatja be.

Tollas énekművészek

Szeretem a madarakat, a madárdalt. Számomra a természet, a körülöttünk élő, lüktető teremtett világ egyik csodáját jelenti.

Felkapom a fejem, ha a tél vége felé egy bokor ágán, koromos színű tollait kissé felborzolva halkan fuvolázni kezd a fekete rigó,

ha Zsuzsanna napján az ébredő, vadvizektől csillogó mezők felett megszólal a pacsirta, és boldog Isten hozottat mondok április elején, amikor a már zöldellő bokrok között énekelni kezdenek a barátkák, csattogni az Afrikát megjárt fülemülék. Elbűvölnek az énekes rigó hangos, sűrűn ismételt strófái, és órákig el tudnám hallgatni a gázos árokpárt egyik kóróján kapaszkodó és a környék valamennyi madarát mesterien utánzó énekes nádiposztátát.

A könyvben szereplő harminc énekesmadár sorrendje a ma érvényes rendszertani felosztást követi, tehát nem művészetük szerinti felsorolást jelent. Ha valaki engem kérdez, amúgy sem tudnám énekük alapján osztályozni, rangsorolni őket. Mindig az tetszik a legjobban, amelyikben éppen alkalmas van gyönyörködni.

Gyermekkorom óta rajongok a madarénekekért. Számomra összehasonlíthatatlanul nagyobb gyönyörűséget okoz, mint bármely ember alkotta muzsika. A természet hangjait bár Vivaldi és sokan mások is megpróbálták utánozni,

de túlszárnyalni sohasem. Végasztalást nyújtott a madárdal azokban a nehéz években is, amikor oly kilátástalannak, értelmetlennek tűnt a jövő. Azok a felhők, Istennek hála, elvonultak, de sajnos maradtak, amelyek a madarak felett tornyosulnak. Az erdők kíméletlen irtása világszerte, a vegyszerezések, a déli országokban évente ismétlődő, sok millióban mérhető madárpusztítás egyre közelebb sejtetik a Rachel Carson megjósolta néma tavaszt.

Nem tudom elképzelni az erdőt madárdal, fülemülék, barátkák, sárga rigók nélkül! De reménykedem, és megteszek mindent, hogy írjak róluk, védelmükre szólítsak fel, és közelebb hozzam őket az emberekhez. Mindenkihez, aki csak egy kicsit is csodálja és szereti a természetet.

Varangy a papucsomban

Ha egymás mellett sorakozó, az évtizedek – köztük ugyancsak súlyos évek – apróbb-nagyobb élményeit rejtegető naplóimban lapozgatok, nemcsak azt látom, hogy kézirásom a múlt század ötvenes éveit óta semmit sem javult – sőt a be nem avatottak számára hovatovább olvashatatlanra vált – hanem a sorokat böngészve életre kel számtalan régi, már-már feledésbe merült emlék. Nos, közülük is válogattam, de sok más élmény is helyet kapott e könyvben. A szereplők egyszerű, hétköznapi állatok, és a leírtak biztosan nem számítanak szenzációnak. Éppen ellenkezőleg: olyan megfigyelések, történetek kerültek a kötetbe, amelyek bárki számára elérhetőek, illetőleg átélhetőek, ha az illető nyitott szemmel és füllel jár a természetben. És talán ez lehetne a könyv ki nem mondott célja is. Felhívni a figyelmet arra, hogy nemcsak a távoli, egzotikus tájak rejtegetnek sok szépet és érdekeset az odalátogató természetbarát számára, hanem a hazai erdőket és mezőket járva is nagy, tarka csokorba gyűjthetjük az ott

lépten-nyomon élénk táruoló, talán hétköznapi, de mégis szép és maradandó élményeket.

Apró gyermekkorom óta érdekelnek az állatok, járom a természet kanyargó, mindig újat kínáló ösvényeit, és gyűjtöm azokat a megfigyeléseket, amelyeket az ott élő madarak és más állatok nyújtanak szá-

momra. De éppen ilyen örömet okozott a váratlanul hozzám került kaméleon, a tévésztárrá lett barna varangy vagy a tranzitutaszként egy éjszakát a lakásomban töltő orrszarvú bogár is. Most, hogy ezeket a sorokat írom, a szoba sarkában hangosan énekelnek – pólingot, sárgarigót és más madarakat utánoznak – hosszú farkú sámarigóim. Egyikük immár több mint 15 évvel ezelőtt ugyanebben a sarokban pillantotta meg a napvilágot. Hozzá, hozzájuk is kötetnyi élmény fűződik.

Örülnék, ha a leírtak nyomán az olvasó is rálépne arra a képzeletbeli ösvényre, ami a szabad természetbe, az erdők, mezők és vizek soha meg nem unható, színpompás világába vezet. Ehhez kívánok sok szép és maradandó megfigyelést, élményt.

Szerkesztőbizottság:

Drexler Szilárd,
Lovászi Péter,
Marik Pál,
Schmidt Egon

Olvasószerkesztő: Asztalos Ágota

Előkészítés: In-Depht Bt.

Szedő: Bányai Lászlóné

Felelős kiadó: Horváth Zsolt

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Nyomás: LKL Color Kft.

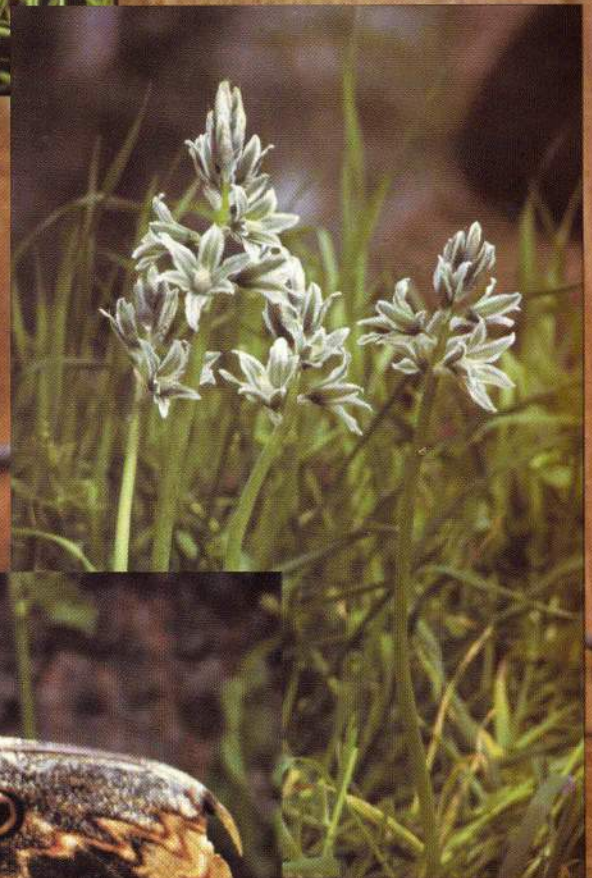

Fakuszodú

Közönséges lizinka

Kónya madártej

Nagy pávaszem

Kovács Gyula felvételei

Aki egy életet megment, az egész világot menti meg.

A modern civilizációban nem élhetünk a fejlett ipar és a vele járó előnyök és káros hatások nélkül. **A MI FELADATUNK, HOGY A TERMELES KÁROS HATÁSAIT MÉRSÉKELJÜK.**

Ezért kötöttünk megállapodást Magyarország legrégebb és legnagyobb természetvédelmi szervezetével, a világhírű Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel, melynek értelmében az **EGYESÜLET TAGJAI ÁLTAL VÁSÁROLT MINDEN EGYES SUNLUX NAPFÉNYTETŐ ÁRÁBÓL (RENDELÉSI KÓD: CBI) TÍZEZER FORINTOT A MAGYAR MADÁRTANI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLETNEK ADOMÁNYOZUNK.** Ha Ön tag, vásárlásával közvetlenül támogathatja az Egyesületet. **HA MÉG NEM TAG, BELÉPÉSÉVEL ÉS VÁSÁRLÁSÁVAL HOZZÁJÁRUL AHHOZ, HOGY MAGYARORSZÁG PÁRATLAN TERMÉSZETI ÉRTÉKEINEK FENNMARADÁSÁT BIZTOSÍTHASSUK.**

Elkötelezettség a természetvédelem iránt - ahogy mi gondoljuk.

Jelen akció 2003 december 31-ig tart. Az MME tagjai 18% kedvezménnyel, bruttó 29.900 Ft-ért vásárolhatják meg a Sunlux napfénytetőt. Ez az ár tartalmazza a Sunlux valamennyi ingyenes szolgáltatását és a házhozszállítás költségeit is. Az ár legkésőbb a házhozszállításakor, készpénzben vagy átutalással fizetendő. Rendelésén feltétlenül tüntesse fel a CBI kódot, így Ön közvetlenül bruttó 10.000 Ft-tal támogatja a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületet.

Üdvözöljük a Sunlux világában!

Murphy törvénye értelmében egy gépkocsi használhatóságát mindazok a kényelmi felszerelések testesítik meg, amelyek a jármű megvásárlásakor kivétel nélkül hiányoznak az autóból.

Nyáron ezek között előkelő helyet foglal el a napfénytető, amelynek ára bármilyen új (és a legtöbb használt) személygépkocsi értékének elenyésző része, ám hiánya szinte elviselhetetlené teszi a vezetést egy igazi kánikulai napon.

Élettartam-garancia

A Sunlux napfénytető kihajtható. A belső rész velűrozott. Valamennyi gépkocsitípusba, teherjárműbe, tömegközlekedési eszközbe, lakókocsiba beépíthető. A termékre - az üveg kivételével - teljes élettartam-garanciát biztosítunk.

Segíthetünk?

Telefon: 06/76 470 234

Fax: 06/76 470 237

e-mail: info@sunroof.hu

Website: www.sunroof.hu